

61

USTAWA

z dnia 17 lutego 1961 r.

o spółdzielniach i ich związkach.

CZĘŚĆ I.

Spółdzielnie.

Tytuł I.

Przepisy wspólne.

Dział I.

Spółdzielnia i jej statut.

Art. 1. Spółdzielnia jest dobrowolnym i samorządnym zrzeszeniem o nie ograniczonej liczbie członków i zmiennym funduszu udziałowym; ma ona na celu prowadzenie działalności gospodarczej w ramach narodowego planu gospodarczego, jak również działalności społeczno-wychowawczej dla stałego podnoszenia materialnego i kulturalnego poziomu życia i świadomości społecznej swych członków oraz dla dobra Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Art. 2. § 1. Spółdzielnie określonego typu lub typów zrzeszają się we właściwe dla nich centralne i inne związki spółdzielcze, zwane w dalszych przepisach „związkami”.

§ 2. Naczelną reprezentacją ruchu spółdzielczego w Polsce jest Naczelna Rada Spółdzielcza, zwana w dalszych przepisach „Naczelną Radą”.

§ 3. Spółdzielnie, dla których ze względu na ich typ nie ma właściwego centralnego związku, zrzeszają się w związku wskazanym przez Naczelną Radę, jeżeli Naczelna Rada nie przejmie w stosunku do nich funkcji centralnego związku.

Art. 3. § 1. Statut spółdzielni powinien określać:

- 1) nazwę, która powinna zawierać wyraz „spółdzielnia” lub „spółdzielczy” i odróżniać się wyraźnie od nazw innych zarejestrowanych już spółdzielni, mających siedzibę w tej samej miejscowości,
- 2) siedzibę spółdzielni oraz teren jej działania,
- 3) cel spółdzielni, przedmiot jej działalności gospodarczej oraz czas jej trwania,
- 4) wysokość udziałów, sposób i terminy ich wnoszenia i zwrotu oraz skutki niewpłacenia udziałów w terminie,
- 5) prawa i obowiązki członków,
- 6) zasady przyjmowania, występowania, wykreślenia i wykluczania członków,
- 7) sposób zwoływania walnych zgromadzeń, obradowania na nich i podejmowania uchwał oraz sposób wybierania i odwoływania innych organów spółdzielni,
- 8) zasady podziału nadwyżki bilansowej i pokrywania strat (art. 59 i 60),

9) organ spółdzielni właściwy do podejmowania uchwał w sprawach wyboru przedstawicieli na zjazd delegatów związku.

§ 2. Statut może ponadto zawierać inne postanowienia.

§ 3. Postanowienia statutu, powinny być zgodne z zasadami ustalonymi przez właściwy centralny związek.

Dział II.

Tryb zakładania i rejestrowania spółdzielni.

Art. 4. § 1. Osoby zamierzające założyć spółdzielnię (założyciele) uchwalają statut spółdzielni, stwierdzają jego przyjęcie przez złożenie podpisów oraz dokonują wyboru tych organów spółdzielni, do których wyboru powołane jest w myśl statutu walne zgromadzenie, lub komisji organizacyjnej w składzie co najmniej 3 osób.

§ 2. Liczba założycieli nie może być mniejsza od liczby członków określonej w art. 12.

§ 3. Zarząd lub komisja organizacyjna spółdzielni zgłaszają do właściwego dla jej typu centralnego związku, a w braku takiego związku do centralnego związku wskazanego przez Naczelną Radę, wniosek o wydanie oświadczenia stwierdzającego celowość założenia spółdzielni. Centralny związek wydaje oświadczenie o celowości po porozumieniu z prezydium właściwej rady narodowej.

§ 4. Jeżeli zarząd i rada spółdzielni nie zostały jeszcze wybrane, założyciele spółdzielni powinni dokonać ich wyboru niezwłocznie po otrzymaniu oświadczenia o celowości założenia spółdzielni.

Art. 5. § 1. Zarząd spółdzielni powinien najpóźniej w ciągu dwóch miesięcy od otrzymania oświadczenia o celowości zgłosić do sądu rejestrowego, w którego okręgu spółdzielnia ma mieć siedzibę, wniosek o wpisanie spółdzielni do rejestru spółdzielni i ich związków, zwanego w dalszych przepisach „rejestrem”. W razie niezgłoszenia wniosku w tym terminie oświadczenie o celowości traci swoją ważność.

§ 2. Do zgłoszenia należy dołączyć:

- 1) dwa odpisy statutu,
- 2) odpisy dokumentów, stwierdzających powołanie zarządu i rady,
- 3) oświadczenie o celowości,
- 4) inne dokumenty, których złożenia wymagają szczególnie przepisy.

§ 3. Zgłoszenie podpisują wszyscy członkowie zarządu spółdzielni. Podpisy ich powinny być uwierzytelnione przez sąd lub państwowe biuro notarialne bądź przez prezydium rady narodowej właściwej dla siedziby spółdzielni.

Art. 6. § 1. Sąd wyda postanowienie o wpisaniu spółdzielni do rejestru po stwierdzeniu, że uchwalony przez założycieli statut jest zgodny z przepisami prawa.

§ 2. Jeżeli sąd stwierdzi braki, zażąda uzupełnienia lub zmiany zgłoszenia i wyznaczy w tym celu stosowny termin, po którego bezskutecznym upływie poweźmie postanowienie odmawiające wpisu.

Art. 7. § 1. Wpis spółdzielni do rejestru powinien zawierać następujące dane:

- 1) nazwę spółdzielni i jej siedzibę,
- 2) przedmiot działalności gospodarczej spółdzielni i teren jej działania,
- 3) czas trwania spółdzielni, jeżeli założono ją na czas ograniczony,
- 4) wysokość udziałów i sposób ich wnoszenia i zwrotu,
- 5) jeżeli statut przewiduje prawo lub obowiązek wnoszenia wkładów — wzmiankę o tym postanowieniu statutu,
- 6) imiona i nazwiska członków zarządu oraz osób pełniących czasowo funkcję członków zarządu,

7) przewidziane statutem lub uchwałami walnego zgromadzenia ograniczenia uprawnień zarządu,

8) imiona i nazwiska pełnomocników do prowadzenia przedsiębiorstwa lub zakładu spółdzielni oraz granice ich umocowania.

§ 2. Zgłoszeniu do rejestru i wpisaniu podlegają także dane dotyczące połączenia spółdzielni, likwidacji, imiona i nazwiska likwidatorów oraz zmiany lub uzupełnienia danych wymienionych w niniejszym artykule.

§ 3. W przypadku zgłoszenia zmiany członków zarządu lub likwidatorów do zgłoszenia należy dołączyć uwierzytelnione podpisy nowych członków lub likwidatorów.

§ 4. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, do zgłoszenia do rejestru zmian i uzupełnień obowiązani są zarząd lub likwidatorzy w ciągu dwóch tygodni od daty powstania tych zmian lub uzupełnień.

§ 5. W przypadku niedokonania przez członków zarządu lub likwidatorów spółdzielni obowiązkowych zgłoszeń do rejestru sąd może nakładać na nich kary porządkowe w wysokości od 100 zł do 1.000 zł. Ponadto sąd o każdym uchybieniu obowiązkowi rejestracji zawiadamia właściwy centralny związek. W razie dokonania obowiązku rejestracji sąd może uchylić nałożoną karę.

§ 6. Na postanowienie sądu o nałożeniu kary porządkowej służy zażalenie.

Art. 8. § 1. Spółdzielnia nabywa osobowość prawną z chwilą wpisania jej do rejestru.

§ 2. Za czynności dokonane w imieniu spółdzielni przed zarejestrowaniem działający do chwili zarejestrowania spółdzielni odpowiadają wobec osób trzecich solidarnie. Za zobowiązania wynikające z tych czynności spółdzielnia odpowiada po jej zarejestrowaniu tak, jak za zaciągnięte przez siebie. Jednakże działający przed zarejestrowaniem spółdzielni odpowiadają wobec niej według zasad prawa cywilnego.

Art. 9. § 1. Osoby trzecie nie mogą zasłaniać się nieznajomością danych, które zostały zarejestrowane, chyba że dowiodą, iż o nich wiedzieć nie mogły.

§ 2. Dane, których zarejestrowanie nakazuje ustawa niniejsza, a które nie zostały zarejestrowane, nie wywołują skutków prawnych wobec osób trzecich, chyba że im udowodniono, iż o nich wiedziały.

Art. 10. Szczegółowe przepisy co do wydawania oświadczeń o celowości założenia spółdzielni, właściwości rad narodowych w tych sprawach, właściwości sądu rejestrowego, sposobu prowadzenia rejestru oraz sposobu postępowania w sprawach dotyczących rejestru wyda Rada Ministrów w drodze rozporządzenia po zasięgnięciu opinii Naczelnej Rady.

Art. 11. Organem do ogłoszeń spółdzielni przewidzianych w przepisach prawa lub w statucie, jest czasopismo wydawane przez Naczelną Radę.

Dział III.

Członkowie, ich prawa i obowiązki.

Art. 12. § 1. Członkiem spółdzielni może być każda osoba fizyczna o pełnej zdolności do czynności prawnych, która odpowiada wymaganiom określonym w statucie.

§ 2. Spółdzielnia musi liczyć co najmniej 10 członków, jeżeli statut nie wymaga liczby większej.

§ 3. Członkami spółdzielni mogą być również osoby prawne, jeżeli statut nie stanowi inaczej.

§ 4. Spółdzielnia, której członkami w myśl statutu mogą być wyłącznie osoby prawne, musi liczyć co najmniej trzech członków.

Art. 13. § 1. Warunkiem przyjęcia na członka jest złożenie deklaracji na piśmie. Podpisana przez przystępującego

do spółdzielni deklaracja powinna zawierać jego imię i nazwisko, miejsce zamieszkania, a jeżeli przystępujący jest osobą prawną — nazwę i siedzibę, ilość zadeklarowanych udziałów, dane dotyczące wkładów, jeżeli statut ich wnoszenie przewiduje, oraz inne dane przewidziane w statucie.

§ 2. Deklarowanie dalszych udziałów, jak i wszelkie zmiany danych zawartych w deklaracji, należy zgłaszać na piśmie.

Art. 14. § 1. Założyciele spółdzielni, którzy podpisali statut, stają się członkami spółdzielni z chwilą jej zarejestrowania. Przystępujący do spółdzielni po zarejestrowaniu statutu stają się członkami spółdzielni z chwilą przyjęcia ich przez spółdzielnię.

§ 2. Przyjęcie powinno być stwierdzone na deklaracji podpisem zarządu z podaniem daty decyzji o przyjęciu. Obowiązuje to również przy deklarowaniu dalszych udziałów.

§ 3. Decyzja w sprawie przyjęcia, jeżeli statut nie stanowi inaczej, powinna być podjęta w ciągu dwóch miesięcy od dnia złożenia deklaracji. O decyzji odmownej wraz z uzasadnieniem zainteresowany powinien być zawiadomiony w sposób wskazany w statucie najpóźniej w ciągu dwóch tygodni od jej powzięcia.

§ 4. Statut spółdzielni powinien wskazywać organ spółdzielni właściwy do przyjmowania członków i organ, do którego służy odwołanie od decyzji odmownej, oraz określać terminy wniesienia i rozpatrzenia tego odwołania.

Art. 15. Członek ma prawo korzystać ze świadczeń spółdzielni w granicach określonych w statucie.

Art. 16. § 1. Członek spółdzielni obowiązany jest do wniesienia zadeklarowanych udziałów, stosownie do postanowień statutu.

§ 2. Członek spółdzielni uczestniczy w pokrywaniu jej strat do wysokości zadeklarowanych udziałów.

§ 3. Członek spółdzielni nie odpowiada wobec wierzycieli spółdzielni za jej zobowiązania.

Art. 17. § 1. Każdy członek spółdzielni obowiązany jest zadeklarować jeden udział, jeżeli statut nie zobowiązuje członków do zadeklarowania większej ilości udziałów.

§ 2. Statut może przewidywać wnoszenie przez członków wkładów na własność spółdzielni lub do korzystania z nich przez spółdzielnię w inny sposób. W tym przypadku statut powinien określać charakter i zakres przysługującego spółdzielni prawa do wkładów, wysokość wkładów oraz ich rodzaj, jeżeli są niepieniężne, terminy ich wnoszenia, zasady wyceny i zwrotu w przypadku likwidacji spółdzielni, wystąpienia członka lub ustania członkostwa z jakichkolwiek przyczyn oraz w innych przypadkach przewidzianych w statucie.

Art. 18. Członek spółdzielni nie może przed ustaniem członkostwa żądać zwrotu wpłat dokonanych na udział.

Art. 19. § 1. Członek spółdzielni może wystąpić z niej za pisemnym wypowiedzeniem. Termin i okres wypowiedzenia określa statut. Za datę wystąpienia uważa się następnego dzień po upływie okresu wypowiedzenia.

§ 2. Wypowiedzenie członkostwa, dokonane w czasie trwania postępowania układowego w stosunku do spółdzielni, uważa się za zgłoszone w dniu następującym bezpośrednio po ukończeniu postępowania układowego.

Art. 20. § 1. Jeżeli statut tak postanawia, członek spółdzielni w razie zmiany miejsca stałego zamieszkania i przystąpienia w nowym miejscu zamieszkania do spółdzielni tego samego lub podobnego typu może wystąpić ze spółdzielni bez uprzedniego wypowiedzenia i żądać niezwłocznego przekazania przez nią wniesionych udziałów do spółdzielni nowego miejsca zamieszkania.

§ 2. Występujący ze spółdzielni w drugiej połowie roku obrachunkowego uczestniczy w jej stratach powstałych w tym roku, jak gdyby był nadal jej członkiem. Nie uczestni-

czy natomiast w powstałych w tym roku stratach spółdzielni, do której przystąpił.

Art. 21. § 1. Wykluczenie członka ze spółdzielni może nastąpić w przypadku, gdy z jego winy dalsze pozostawanie w spółdzielni nie da się pogodzić z postanowieniami statutu spółdzielni lub z zasadami współzycia społecznego. Statut powinien określać bliżej przyczyny wykluczenia

§ 2. Członek, nie wykonujący obowiązków statutowych z przyczyn przez niego nie zawinionych, może być pozbawiony członkostwa przez wykreślenie z rejestru członków spółdzielni. Statut powinien określać bliżej przyczyny wykreślenia.

§ 3. Wykluczenie lub wykreślenie staje się skuteczne z chwilą doręczenia członkowi zawiadomienia o wykluczeniu lub wykreśleniu wraz z uzasadnieniem. Zawiadomienie powinno być dokonane na piśmie; zawiadomienie zwrócone na skutek niezgłoszenia przez członka zmiany podanego przez niego adresu ma moc prawną doręczenia.

§ 4. Prawo wykluczenia lub wykreślenia przysługuje stosownie do postanowień statutu radzie lub walnemu zgromadzeniu spółdzielni. Jeżeli statut przewiduje, że prawo to posiada rada, wówczas wykluczony lub wykreślony członek ma prawo odwołać się od decyzji o wykluczeniu lub wykreśleniu do walnego zgromadzenia oraz być obecny na jego obradach przy rozpatrywaniu tego odwołania i je popierać. O terminie walnego zgromadzenia odwołujący się powinien być zawiadomiony pod wskazanym przez niego w odwołaniu adresem.

Art. 22. § 1. Członka zmarłego wykreśla się z rejestru członków spółdzielni ze skutkiem od dnia, w którym nastąpiła śmierć.

§ 2. Jeżeli zmarły członek pozostawił więcej niż jednego spadkobiercę, spadkobiercy powinni w celu wykonywania przechodzących na nich praw majątkowych zmarłego ustanowić wspólnego pełnomocnika.

Art. 23. § 1. Udział byłego członka wypłaca się na podstawie zatwierdzonego bilansu tego roku, w którym członek przestał należeć do spółdzielni. Wypłata powinna nastąpić w ciągu trzech miesięcy od dnia zatwierdzenia bilansu.

§ 2. Spółdzielnia może potrącić przy wypłacie należności określonych w § 1 swoje roszczenia z tytułu czynności wchodzących w zakres jej statutowej działalności bez względu na terminy ich płatności.

§ 3. Byłemu członkowi nie przysługuje prawo do funduszu zasobowego lub innego majątku spółdzielni.

Art. 24. § 1. Członek może rozporządzać swoimi roszczeniami do spółdzielni o wypłatę udziałów oraz o zwrot wkładów lub o wypłatę ich równowartości ze skutecznością od dnia, w którym roszczenia te stały się wymagalne.

§ 2. Wierzyciel członka może uzyskać zaspokojenie z jego udziałów i wkładów dopiero z chwilą ustania członkostwa.

§ 3. W przypadku zajęcia przez wierzyciela członka wkładów stanowiących środki produkcji, spółdzielnia służy prawu pierwszeństwa ich nabycia w postępowaniu egzekucyjnym.

§ 4. Wierzycielności spółdzielni do członka z tytułu wpłat na udział nie podlegają zajęciu na rzecz wierzycieli spółdzielni.

Art. 25. § 1. W razie otwarcia likwidacji w ciągu sześciu miesięcy lub wszczęcia postępowania upadłościowego w ciągu roku od dnia, w którym członek przestał należeć do spółdzielni, obowiązany jest on wobec spółdzielni do uczestniczenia w pokrywaniu jej strat tak, jak gdyby był nadal członkiem.

§ 2. W razie otwarcia postępowania układowego w ciągu okresu wskazanego w § 1, okres ten przedłuża się o czas trwania postępowania układowego.

Art. 26. § 1. Roszczenia o wypłatę udziałów, udziału w nadwyżce bilansowej lub z tytułu zwrotu wkładów albo ich równowartości pieniężnej ulegają przedawnieniu z upływem trzech lat.

§ 2. Kwoty roszczeń, które uległy przedawnieniu, przelewane będą na fundusz zasobowy.

§ 3. Przepisy § 1 nie ma zastosowania do roszczeń o zwrot nieruchomości.

Art. 27. Zarząd spółdzielni powinien prowadzić rejestr członków według instrukcji wydanej przez właściwy centralny związek. Każdy członek spółdzielni i wierzyciel członka lub spółdzielni ma prawo przeglądać rejestr.

Art. 28. Zarząd spółdzielni powinien wydać każdemu członkowi na jego żądanie odpis obowiązującego statutu.

Art. 29. Statut powinien wskazywać organy spółdzielni, do których służy członkowi odwołanie od decyzji w sprawach wynikających ze stosunku członkostwa, oraz określać terminy wniesienia i rozpatrzenia tego odwołania.

Art. 30. § 1. Dochodzenie w drodze sądowej roszczeń wynikających ze stosunku członkostwa jest dopuszczalne po wyczerpaniu postępowania wewnątrzspółdzielczego, przewidzianego w art. 29, lub po bezskutecznym upływie terminów ustalonych w statucie spółdzielni dla podjęcia decyzji przez organ odwoławczy.

§ 2. Wniesienie odwołania do organów spółdzielni powoduje zawieszenie biegu przedawnienia i terminu zawitego do dnia zakończenia postępowania wewnątrzspółdzielczego.

Dział IV.

Organy spółdzielni.

Art. 31. § 1. Organami spółdzielni są:

- 1) walne zgromadzenie,
- 2) rada,
- 3) zarząd,
- 4) inne organy przewidziane w statucie spółdzielni.

§ 2. Sposób głosowania w wyborach do organów spółdzielni określa jej statut.

Rozdział I.

Walne zgromadzenie.

Art. 32. § 1. Walne zgromadzenie członków jest najwyższym organem spółdzielni.

§ 2. Członek może brać udział w walnym zgromadzeniu tylko osobiście. Osoby prawne będące członkami spółdzielni biorą udział w walnym zgromadzeniu przez ustanowionych w tym celu pełnomocników. Pełnomocnik nie może zastępować więcej niż jednego członka.

§ 3. Każdy członek ma jeden głos bez względu na ilość posiadanych udziałów. Ograniczenie to nie dotyczy spółdzielni, której członkami mogą być w myśl statutu wyłącznie osoby prawne.

§ 4. W walnych zgromadzeniach mają prawo uczestniczyć z głosem doradczym przedstawiciele właściwych związków i Naczelnej Rady.

Art. 33. § 1. Statut może postanawiać, że jeżeli ilość członków przekroczy liczbę w nim określoną, walne zgromadzenie członków zostaje zastąpione przez zebranie przedstawicieli. W takim przypadku statut powinien ustalać zasady wyboru i liczbę przedstawicieli oraz czas trwania przedstawicielstwa.

§ 2. Do zebrania przedstawicieli stosuje się odpowiednio przepisy niniejszej ustawy i statutu o walnych zgromadzeniach.

§ 3. O czasie, miejscu i porządku obrad zebrania przedstawicieli należy zawiadomić wszystkich członków spółdzielni w sposób wskazany w statucie.

Art. 34. § 1. Do wyłącznej właściwości walnego zgromadzenia należy:

- 1) wybór i odwoływanie członków rady,
- 2) uchwalanie kierunków rozwoju działalności gospodarczej i społeczno-wychowawczej,
- 3) rozpatrywanie sprawozdań rady, zatwierdzanie sprawozdań rocznych oraz podejmowanie uchwał co do wniosków rady, zarządu lub członków w tych sprawach,
- 4) podejmowanie uchwał w związku z oceną polustracyjną działalności spółdzielni,
- 5) podejmowanie uchwał w przedmiocie podziału nadwyżki bilansowej lub sposobu pokrycia strat,
- 6) podejmowanie uchwał w sprawie zbycia lub nabycia przedsiębiorstwa, zbycia nieruchomości, połączenia spółdzielni i jej likwidacji,
- 7) rozpatrywanie odwołań od decyzji rady,
- 8) uchwalanie zmian statutu.

§ 2. Statut może zastrzec do wyłącznej właściwości walnego zgromadzenia podejmowanie uchwał również w innych sprawach.

Art. 35. § 1. Zwolywanie walnych zgromadzeń należy do właściwości zarządu spółdzielni.

§ 2. Walne zgromadzenie należy zwołać przynajmniej raz do roku w terminie w statucie oznaczonym, najpóźniej jednak w sześć miesięcy po upływie każdego roku obrachunkowego.

§ 3. Oprócz tego zarząd powinien zwołać walne zgromadzenie na żądanie:

- 1) rady,
- 2) właściwego centralnego związku,
- 3) przynajmniej jednej dziesiątej, nie mniej jednak niż trzech członków, jeżeli uprawnienia tego nie zastrzeżono w statucie dla większej części członków. Wniosek wyrażający takie żądanie powinien być złożony na piśmie z podaniem celu zgromadzenia.

§ 4. W przypadkach wskazanych w § 3 walne zgromadzenie zwołać należy w taki sposób, aby się mogło odbyć najpóźniej w sześć tygodni od dnia żądania. Jeżeli to nie nastąpiło, walne zgromadzenie może zwołać rada lub właściwy centralny związek.

Art. 36. § 1. O czasie, miejscu i porządku obrad walnego zgromadzenia należy zawiadomić członków i właściwy centralny związek w sposób i w terminach określonych w statucie spółdzielni.

§ 2. Uprawnieni do żądania zwołania walnego zgromadzenia w myśl art. 35 § 3 mogą również żądać zamieszczenia oznaczonych spraw na porządku obrad zgromadzenia, pod warunkiem wystąpienia z tym żądaniem w terminie przez statut określonym.

Art. 37. § 1. Sposób obradowania na walnym zgromadzeniu i warunki podejmowania uchwał określa statut.

§ 2. Uchwały zapadać mogą jedynie w sprawach objętych porządkiem obrad, podanym do wiadomości członków w terminach i w sposób określony w statucie.

§ 3. Z obrad walnego zgromadzenia sporządza się protokół, który powinien być podpisany przez przewodniczącego walnego zgromadzenia oraz przez inne osoby wskazane w statucie.

§ 4. Protokoły mogą przeglądać członkowie spółdzielni. Odpis protokołu oraz odpisy sprawozdania rocznego i rachunku wyników, jeżeli były przedmiotem uchwał walnego zgromadzenia, zarząd spółdzielni przesyła w ciągu miesiąca od dnia walnego zgromadzenia właściwemu centralnemu związkowi.

§ 5. Protokoły przechowuje zarząd spółdzielni przez 10 lat.

Art. 38. § 1. Uchwały walnego zgromadzenia obowiązują wszystkich członków.

§ 2. Członek, którego prawa zostały naruszone przez uchwałę, może ją zaskarżyć do sądu. Podstawą powództwa może być naruszenie przez uchwałę przepisów prawa, statutu oraz uchwał właściwych związków lub Naczelnej Rady.

§ 3. Powództwo o uchylenie uchwały walnego zgromadzenia powinno być wniesione w ciągu 6 tygodni od daty walnego zgromadzenia; jeżeli zaś powództwo wnosi członek nieobecny na walnym zgromadzeniu na skutek jego wadliwego zwołania — w ciągu 6 tygodni od daty powzięcia wiadomości przez tegoż członka o uchwale, nie później jednak niż w ciągu jednego roku od daty walnego zgromadzenia.

§ 4. Terminy określone w § 3 nie dotyczą roszczeń majątkowych członków z tytułu ich udziału lub wkładu.

§ 5. Przepisy paragrafów poprzedzających mają zastosowanie również do wykluczonego lub wykreślonego członka w przypadku zaskarżenia przez niego uchwały o wykluczeniu go lub wykreśleniu.

§ 6. Wyrok uchylający uchwałę walnego zgromadzenia ma moc prawną względem wszystkich członków spółdzielni.

Art. 39. § 1. Zarząd właściwego centralnego związku może na wniosek członka spółdzielni, jej statutowych organów lub z własnej inicjatywy uchylić uchwałę walnego zgromadzenia w ciągu czterech tygodni od dnia powzięcia o niej wiadomości, nie później jednak niż w ciągu roku od jej podjęcia. Podstawą uchylenia uchwały może być naruszenie przez nią przepisów prawa, statutu oraz uchwał właściwych związków i Naczelnej Rady, dotyczących zasad gospodarki planowej, dyscypliny finansowej i inwestycyjnej.

§ 2. Zarząd właściwego związku może na wniosek członka spółdzielni, jej statutowych organów lub z własnej inicjatywy z przyczyn podanych w § 1 zawiesić uchwałę walnego zgromadzenia w ciągu czterech tygodni od dnia powzięcia o niej wiadomości. W takim przypadku zarząd związku obowiązany jest w ciągu siedmiu dni od dnia podjęcia decyzji o zawieszeniu uchwały walnego zgromadzenia zgłosić wniosek do zarządu centralnego związku o uchylenie tej uchwały.

§ 3. W przypadku przewidzianym w § 2 zarząd centralnego związku jest obowiązany w ciągu czterech tygodni od otrzymania wniosku podjąć uchwałę o utrzymaniu w mocy lub uchyleniu uchwały walnego zgromadzenia.

§ 4. Od uchwały zarządu centralnego związku służy odwołanie w ciągu czterech tygodni od daty otrzymania zawiadomienia o tej uchwale wraz z uzasadnieniem do rady centralnego związku.

Rozdział II.

Rada.

Art. 40. § 1. Rada nadzoruje i kontroluje działalność zarządu spółdzielni oraz czuwa nad właściwym wykonywaniem przez spółdzielnię jej zadań statutowych.

§ 2. Rada składa się co najmniej z trzech członków spółdzielni.

§ 3. Jeżeli członkiem spółdzielni jest osoba prawna, pełnomocnik tej osoby może być powołany do rady.

§ 4. Odwołanie członka rady przed upływem okresu, na który został wybrany, walne zgromadzenie może uchwalić tylko większością $\frac{3}{4}$ oddanych głosów.

§ 5. Do czasu odwołania członka rady spółdzielnia nie może wypowiedzieć mu stosunku pracy, ani zmienić warunków pracy na gorsze, chyba że członek rady wyrazi na to zgodę.

Art. 41. § 1. Do zakresu działania rady należy:

- 1) nadzór i kontrola działalności spółdzielni,
- 2) uchwalanie planów gospodarczo-finansowych,
- 3) badanie okresowych zamknięć rachunkowych,

4) podejmowanie uchwał w sprawie nabywania lub obciążania nieruchomości oraz zbycia lub nabycia innych środków trwałych w zakresie przekraczającym czynności zwykłego zarządzania; statut może bliżej określić rodzaj i wartość przedmiotów, których zbycie lub nabycie przekracza czynności zwykłego zarządzania,

5) rozpatrywanie skarg i zażaleń na działalność zarządu,

6) składanie walnemu zgromadzeniu sprawozdań zawierających w szczególności wyniki kontroli i ocenę rocznych zamknięć rachunkowych,

7) podejmowanie uchwał co do wszelkich czynności prawnych dokonywanych między spółdzielnią a członkami zarządu oraz reprezentowanie spółdzielni przy tych czynnościach; do reprezentowania spółdzielni wystarczy dwóch członków rady przez nią upoważnionych.

§ 2. Statut może zastrzec do zakresu działania rady jeszcze inne uprawnienia, jak również przekazać do wyłącznej właściwości walnego zgromadzenia podejmowanie uchwał we wszystkich lub niektórych sprawach wymienionych w § 1 pkt 2 i 4.

§ 3. W celu wykonania swoich zadań rada może żądać od zarządu, członków i pracowników spółdzielni wszelkich sprawozdań i wyjaśnień, przeglądać książki i dokumenty oraz sprawdzać bezpośrednio stan majątku.

Art. 42. Statut może postanowić powołanie zamiast rady innego organu spółdzielni, posiadającego niektóre tylko uprawnienia rady. W takim przypadku pozostałe uprawnienia rady przewidziane w niniejszej ustawie mogą być wykonywane tylko przez walne zgromadzenie.

Art. 43. § 1. Zarząd właściwego centralnego związku może uchylić uchwałę rady, jeżeli jest ona niezgodna z przepisami prawa, statutem, uchwałami związku lub Naczelnej Rady.

§ 2. Od uchwały zarządu centralnego związku służy odwołanie do rady centralnego związku w ciągu czterech tygodni od daty otrzymania tej uchwały wraz z uzasadnieniem.

Rozdział III.

Zarząd.

Art. 44. § 1. Zarząd kieruje działalnością spółdzielni oraz reprezentuje ją na zewnątrz.

§ 2. Podejmowanie wszelkich decyzji nie zastrzeżonych w ustawie lub statucie innym organom należy do zarządu.

Art. 45. § 1. Zarząd składa się co najmniej z trzech członków. Członkami zarządu mogą być tylko członkowie spółdzielni. Członkiem zarządu spółdzielni zrzeszającej osoby prawne może być również pełnomocnik osoby prawnej.

§ 2. Statut określi organ spółdzielni uprawniony do wyboru członków zarządu oraz sposób ich wyboru.

§ 3. Organ, który dokonuje wyboru członków zarządu, może ich w każdej chwili odwołać.

§ 4. Członkowie zarządu mogą być również odwołani przez zarząd właściwego centralnego związku, jeżeli ich działalność jest sprzeczna z przepisami prawa, statutem, uchwałami właściwych związków lub Naczelnej Rady. W takim przypadku centralny związek — jeżeli zajdzie tego potrzeba — powierzy pełnienie funkcji członka zarządu innej osobie przez okres nie dłuższy niż jeden rok. O uchwale o odwołaniu należy natychmiast zawiadomić na piśmie członka zarządu, którego uchwała dotyczy, i radę spółdzielni. Członkowi temu i radzie spółdzielni przysługuje odwołanie do rady centralnego związku w ciągu czterech tygodni od daty otrzymania zawiadomienia wraz z uzasadnieniem.

§ 5. Z chwilą odwołania (§ 3 i 4) członek zarządu traci prawo do specjalnego wynagrodzenia pobieranego z tytułu pełnienia tej funkcji. Natomiast odwołanie nie narusza praw członka zarządu wynikających ze stosunku pracy. Jeżeli jed-

nak stosunek ten powstał w następstwie wyboru na członka zarządu, można mu z chwilą odwołania przydzielić inną pracę z zachowaniem dotychczasowego wynagrodzenia przez okres równy przynajmniej okresowi wypowiedzenia stosunku pracy.

Art. 46. § 1. Członkowie zarządu wybierani przez walne zgromadzenie mogą być zawieszani w czynnościach przez radę, jeżeli zachodzą okoliczności przewidziane w art. 45 § 4.

§ 2. Rada zawieszając członka zarządu podejmuje uchwały niezbędne dla prawidłowego prowadzenia działalności spółdzielni oraz zwołuje niezwłocznie walne zgromadzenie, które może odwołać członka zarządu lub uchylić zawieszenie.

§ 3. Członka zawieszzonego należy natychmiast powiadomić na piśmie o zawieszeniu z podaniem przyczyn zawieszenia.

§ 4. W okresie zawieszenia członkowi zarządu nie przysługują specjalne wynagrodzenie pobierane z tytułu pełnienia funkcji członka zarządu. W razie uchylenia przez walne zgromadzenie zawieszenia wynagrodzenie to podlega wypłacie. Zawieszenie nie narusza praw członka zarządu, wynikających ze stosunku pracy. Jeżeli jednak stosunek ten powstał w następstwie wyboru na członka zarządu, rada spółdzielni może w okresie zawieszenia nie dopuścić członka zarządu do pracy dotychczas pełnionej, co nie ma wpływu na prawo członka do wynagrodzenia.

Art. 47. § 1. Oświadczenia woli w zakresie praw i obowiązków majątkowych spółdzielni składają przynajmniej dwaj członkowie zarządu lub jeden członek zarządu i osoba przez zarząd do tego upoważniona (pełnomocnik).

§ 2. W imieniu spółdzielni zarząd składa oświadczenia na piśmie w ten sposób, że pod nazwą spółdzielni podpisujący umieszczają swoje podpisy.

§ 3. Oświadczenia skierowane do spółdzielni, a złożone w jej lokalu albo na piśmie jednemu członkowi zarządu, mają skutek prawny względem spółdzielni.

Art. 48. § 1. Zarząd spółdzielni może ustanowić pełnomocnika lub pełnomocników do prowadzenia przedsiębiorstwa lub zakładu spółdzielni bądź do dokonywania czynności określonego rodzaju lub czynności szczególnych.

§ 2. Statut spółdzielni może uzależnić udzielenie pełnomocnictwa przez zarząd od uprzedniej zgody rady.

Rozdział IV.

Przepisy wspólne dla rady i zarządu.

Art. 49. § 1. Nie można być jednocześnie członkiem zarządu i rady tej samej spółdzielni. W razie konieczności rada może wyznaczyć jednego lub kilku ze swoich członków do czasowego pełnienia funkcji członka (członków) zarządu.

§ 2. Członkowie zarządu i rady nie mogą brać udziału w głosowaniu w sprawach wyłącznie ich dotyczących.

Art. 50. W skład rady nie mogą wchodzić osoby pozostające z członkami zarządu w związku małżeńskim albo w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej oraz do drugiego stopnia w linii bocznej.

Art. 51. Członek zarządu i rady, winny czynu lub zaniechania, przez które spółdzielnia poniosła szkodę, odpowiada za nią osobiście.

Rozdział V.

Inne organy spółdzielni.

Art. 52. Statut może przewidywać powołanie innych, poza wymienionymi w niniejszej ustawie, organów spółdzielni, a w szczególności komitetów członkowskich jako organów bezpośredniej kontroli członkowskiej oraz sądów koleżeńskich, powołanych do rozpatrywania spraw porządkowych, dotyczących naruszenia przez członków postanowień statutu, uchwał organów spółdzielni i obowiązujących regulaminów. W takim przypadku statut określi sposób powoływania i zakres uprawnień tych organów.

Dział V.

Zmiana statutu.

Art. 53. § 1. Zmiana statutu wymaga uchwały walnego zgromadzenia, podjętej większością $\frac{3}{4}$ oddanych głosów.

§ 2. Zmiana statutu wymaga oświadczenia o jej celowości, wydanego przez właściwy centralny związek. Jeżeli zmiana dotyczy celu, przedmiotu lub terenu działalności — centralny związek wydaje oświadczenie po porozumieniu z prezydium właściwej rady narodowej.

§ 3. Zarząd powinien uchwałę o zmianie zgłosić niezwłocznie do sądu rejestrowego, załączając co najmniej 2 odpisy protokołu walnego zgromadzenia oraz oświadczenie o celowości dokonanych zmian.

§ 4. Zmiana statutu nie ma skutków prawnych przed jej zarejestrowaniem.

Dział VI.

Gospodarka spółdzielni.

Art. 54. § 1. Działalność gospodarcza spółdzielni powinna być wykonywana w sposób planowy w oparciu o plany gospodarczo-finansowe.

§ 2. Plany gospodarczo-finansowe powinny być opracowane na podstawie wytycznych właściwego centralnego związku i prezydiów właściwych rad narodowych i powinny być zgodne z ustalonymi dla spółdzielni wskaźnikami zadań planowych.

§ 3. Zakres, zasady, metody, tryb i terminy opracowywania planów gospodarczo-finansowych oraz dokonywania zmian tych planów określają odrębne przepisy.

Art. 55. Zasady koordynacji i kontroli działalności gospodarczej spółdzielni przez organy władzy i administracji państwowej oraz zasady udzielania przez nie pomocy przy wykonywaniu tej działalności określają odrębne przepisy.

Art. 56. § 1. Fundusze własne spółdzielni składają się z funduszu udziałowego, powstającego z wpłat udziałów członkowskich, oraz z funduszu zasobowego, powstającego z wpłat wpisowego członków, przelewu części nadwyżki bilansowej i z innych wpływów.

§ 2. Statut spółdzielni może przewidywać tworzenie przez spółdzielnię innych funduszy.

Art. 57. Spółdzielnia odpowiada za swoje zobowiązania całym majątkiem.

Art. 58. § 1. Spółdzielnia obowiązana jest do prowadzenia rachunkowości i sporządzania sprawozdań według obowiązujących przepisów.

§ 2. Zasady gospodarki finansowej spółdzielni ustala Rada Ministrów po zasięgnięciu opinii Naczelnej Rady.

§ 3. Sprawozdanie roczne oraz rachunek wyników należy wyłożyć w lokalu spółdzielni co najmniej na czternaście dni przed terminem walnego zgromadzenia, na którym mają być rozpatrzone. Każdy członek spółdzielni ma prawo je przejrzeć i odpisać.

Art. 59. Nadwyżka bilansowa spółdzielni podlega podziałowi na podstawie uchwały walnego zgromadzenia. Podział nadwyżki bilansowej powinien być zgodny z obowiązującymi zasadami gospodarki finansowej.

Art. 60. § 1. Straty bilansowe spółdzielni pokrywa się z funduszu zasobowego, a w części przekraczającej fundusz zasobowy — z funduszu udziałowego i innych funduszy własnych spółdzielni według kolejności ustalonej przez statut. Straty pierwszego roku obrachunkowego mogą być pokryte w roku następnym.

§ 2. Gdyby fundusze spółdzielni nie wystarczały do pokrycia strat, walne zgromadzenie może podjąć bezwzględną większością głosów uchwałę zobowiązującą członków do wcześniejszego wpłacenia udziałów niż to przewiduje statut.

Dział VII.

Lustracja.

Art. 61. § 1. Działalność każdej spółdzielni podlega przynajmniej raz na rok lustracji właściwego centralnego związku, dokonywanej przez lustratorów.

§ 2. Celem lustracji jest sprawdzenie, czy spółdzielnia przestrzega zasad spółdzielczych, przepisów prawa, postanowień statutu, uchwał właściwych związków i Naczelnej Rady, oraz badanie prawidłowości całokształtu działalności spółdzielni.

Art. 62. § 1. Lustrator obowiązany jest zawiadomić radę o rozpoczęciu lustracji w celu umożliwienia członkom radę wzięcia udziału w lustracji.

§ 2. Lustrator uprawniony jest do przeglądania ksiąg i wszelkich dokumentów w lustrowanej spółdzielni oraz bezpośredniego sprawdzania jej stanu majątkowego, a organy spółdzielni obowiązane są do udzielania mu żądanych wyjaśnień i wszelkiej pomocy.

Art. 63. § 1. Z czynności lustracyjnych lustrator sporządza protokół, którego odpis właściwy centralny związek przesyła lustrowanej spółdzielni. Protokoły sporządzone przez lustratora według wymogów ustalonych przez właściwy centralny związek mają moc dokumentów publicznych.

§ 2. Zarząd spółdzielni obowiązany jest na żądanie członka spółdzielni udostępnić mu protokół lustracji do wglądu.

§ 3. Na podstawie wyników lustracji właściwy centralny związek wydaje ocenę działalności spółdzielni oraz zalecenia, w których ustala sposób i termin usunięcia stwierdzonych uchybień lub niedomagań.

§ 4. Ocena działalności spółdzielni i wydane na jej podstawie zalecenia polustracyjne powinny być — po ich rozpatrzeniu i podjęciu przez radę odpowiedniej uchwały — przedstawione najbliższemu walnemu zgromadzeniu wraz ze sprawozdaniem z ich wykonania.

Art. 64. Szczegółowe instrukcje dotyczące obowiązków lustratora, przeprowadzania lustracji oraz sporządzania protokołu lustracyjnego wyda właściwy centralny związek.

Dział VIII.

Łączenie się spółdzielni.

Art. 65. Spółdzielnia może w każdym czasie połączyć się z inną spółdzielnią na podstawie uchwał walnych zgromadzeń łączących się spółdzielni, powziętych większością $\frac{2}{3}$ oddanych głosów.

Art. 66. Uchwała o połączeniu musi zawierać:

- 1) oznaczenie spółdzielni przejmującej,
- 2) przyjęcie statutu, stanowiącego podstawę dalszej jej działalności,
- 3) datę połączenia.

Art. 67. § 1. Podstawę rachunkową połączenia stanowią bilanse łączących się spółdzielni; bilanse te powinny być sprawdzone przez lustratorów i przedstawione walnym zgromadzeniem przed powzięciem uchwał o połączeniu.

§ 2. Walne zgromadzenia łączących się spółdzielni mogą postanowić, że podział nadwyżki nastąpi oddzielnie według bilansów sporządzonych na dzień połączenia.

Art. 68. Połączenie oraz wynikające z niego zmiany statutu wywierają skutek od chwili wpisania ich do rejestru, a wyjątkiem przewidzianym w art. 71 § 1.

Art. 69. Członkowie, którzy w chwili połączenia należą do spółdzielni przejmowanej, stają się członkami spółdzielni przejmującej. Wpłaty na udziały wpisuje się członkom spółdzielni przejmowanej w takiej wysokości, jaka wynika z ustalonej w bilansie kwoty przejętego funduszu udziałowego.

Art. 70. Na skutek połączenia majątek spółdzielni przejmującej przechodzi na spółdzielnię przejmującą, a wierzyciele

i dłużnicy pierwszej stają się wierzycielami i dłużnikami drugiej.

Art. 71. § 1. Niezwłocznie po podjęciu uchwał o połączeniu zamiast zarządu i rady spółdzielni przejmowanej działają zarząd i rada spółdzielni przejmującej.

§ 2. Zarząd spółdzielni przejmującej obowiązany jest niezwłocznie zgłosić uchwałę o połączeniu do rejestrów łączących się spółdzielni.

Dział IX

Likwidacja spółdzielni.

Art. 72. § 1. Spółdzielnia przechodzi w stan likwidacji:

- 1) z upływem okresu, na który w myśl statutu spółdzielnia utworzona,
- 2) wskutek zmniejszenia się liczby członków poniżej normy wskazanej w statucie lub w ustawie, jeżeli spółdzielnia w terminie wyznaczonym przez właściwy centralny związek nie zwiększy liczby członków do obowiązującej normy,
- 3) wskutek zgodnych uchwał walnych zgromadzeń, zapadłych większością $\frac{3}{4}$ głosów oddanych na dwóch kolejnych po sobie następujących zgromadzeniach w odstępie co najmniej dwóch tygodni,
- 4) wskutek uchwały zarządu właściwego centralnego związku, podjętej po porozumieniu z prezydium właściwej rady narodowej w przypadku:
 - a) jeżeli działalność spółdzielni wykazuje poważne uchybienia przeciwko przepisom prawa, statutowi oraz uchwałom właściwych związków lub Naczelnej Rady,
 - b) jeżeli spółdzielnia co najmniej od jednego roku nie prowadzi działalności gospodarczej,
 - c) jeżeli spółdzielnia uporczywie uchyla się od wykonywania istotnych zaleceń polustracyjnych.

§ 2. W przypadkach przewidzianych w § 1 pkt 1, 2 i 3 zarząd spółdzielni (likwidatorzy) zgłosi do rejestru otwarcie likwidacji spółdzielni i zawiadomi o tym właściwy centralny związek. Jeżeli zarząd tego nie uczyni, zgłoszenia dokona właściwy centralny związek, wyznaczając jednocześnie likwidatorów.

§ 3. W przypadkach przewidzianych w § 1 pkt 4 uchwałę zarządu centralnego związku wraz z uzasadnieniem doręcza się spółdzielni. Od uchwały tej służy spółdzielni odwołanie do rady centralnego związku w ciągu czterech tygodni od doręczenia uchwały. Z chwilą uprawomocnienia się uchwały o likwidacji spółdzielni centralny związek zgłosi do rejestru otwarcie likwidacji, wyznaczając jednocześnie likwidatorów.

Art. 73. Jeżeli spółdzielnia nie rozpoczęła działalności gospodarczej w ciągu roku od dnia jej zarejestrowania i nie posiada majątku, może ulec wykreśleniu z rejestru na wniosek właściwego centralnego związku bez przeprowadzenia likwidacji.

Art. 74. § 1. Spółdzielnia, postawiona w stan likwidacji na podstawie art. 72 § 1 pkt 3, może przed upływem roku od dnia podjęcia drugiej uchwały walnego zgromadzenia o likwidacji przywrócić swoją działalność na podstawie uchwały walnego zgromadzenia, podjętej większością $\frac{3}{4}$ oddanych głosów.

§ 2. Zarząd lub likwidatorzy powinni uchwałę o przywróceniu działalności spółdzielni zgłosić niezwłocznie do rejestru, dołączając odpis protokołu walnego zgromadzenia. Dokonany wpis sąd ogłosi w czasopiśmie przeznaczonym dla ogłoszeń spółdzielni.

Art. 75. § 1. Likwidatorami spółdzielni są członkowie ostatniego zarządu lub osoby wybrane przez walne zgromadzenie, jeżeli ustawa niniejsza nie stanowi inaczej.

§ 2. Likwidator może nie być członkiem spółdzielni. Likwidatorem może być także osoba prawna.

Art. 76. § 1. Likwidatorzy wstępują w prawa i obowiązki członków zarządu spółdzielni, jeżeli przepisy o likwidacji nie stanowią inaczej.

§ 2. Likwidatorzy nie mogą zawierać nowych transakcji, chyba że jest to konieczne do likwidacji. Dalej idące ograniczenia może im w każdej chwili nałożyć organ, który ich ustanowił. Ograniczenia takie powinny być niezwłocznie zgłoszone przez likwidatorów do rejestru.

§ 3. W przypadku gdy zwołanie walnego zgromadzenia lub rady spółdzielni napotyka poważne trudności, centralny związek może upoważnić likwidatorów do dokonania czynności, które wymagają uchwały rady lub walnego zgromadzenia spółdzielni.

§ 4. Likwidatorzy mogą być odwołani w każdej chwili przez organ, który ich powołał. Likwidatorów wybranych przez spółdzielnię może nadto odwołać z ważnych przyczyn centralny związek.

§ 5. Organ, który odwołuje likwidatorów, obowiązany jest równocześnie ustanowić innych.

Art. 77. Z dniem wpisania do rejestru otwarcia likwidacji wygasają udzielone uprzednio pełnomocnictwa do prowadzenia przedsiębiorstwa lub zakładu spółdzielni.

Art. 78. § 1. Spółdzielnia w likwidacji zachowuje do tymczasową swoją nazwę z dodaniem wyrazów „w likwidacji”.

§ 2. Jeżeli likwidatorów jest kilku, składają oni oświadczenia w imieniu spółdzielni, tak jak członkowie zarządu (art. 47). Osoba prawna wyznaczona na likwidatora składa oświadczenia w imieniu spółdzielni z zachowaniem przepisów normujących składanie oświadczeń w imieniu tej osoby.

Art. 79. Likwidator powinien niezwłocznie po wyznaczeniu go:

- 1) zgłosić do rejestru wnioski o wpisanie otwarcia likwidacji spółdzielni, jeżeli nie zostało to jeszcze dokonane, i zawiadomić o tym właściwy centralny związek,
- 2) powiadomić banki finansujące eksploatację i inwestycje spółdzielni oraz właściwe organy finansowe o otwarciu likwidacji spółdzielni,
- 3) ogłosić w organie przeznaczonym dla ogłoszeń spółdzielni zawiadomienie o otwarciu likwidacji spółdzielni i wezwać wierzycieli do zgłaszania wierzytelności w terminie 6 miesięcy od dnia tego ogłoszenia,
- 4) przystąpić do sporządzenia bilansu na dzień otwarcia likwidacji oraz listy zobowiązań spółdzielni,
- 5) sporządzić plan finansowy likwidacji i plan zaspokojenia zobowiązań.

Art. 80. W czasie likwidacji nie stosuje się przepisów art. 20 i 60 § 1.

Art. 81. § 1. O odmowie zaspokojenia zgłoszonych wierzytelności likwidator powinien zawiadomić wierzyciela na piśmie w ciągu czterech tygodni od daty zgłoszenia wierzytelności.

§ 2. Na okres przewidziany w § 1 bieg przedawnienia lub terminu zawitego ulega zawieszeniu.

§ 3. Uznanie przez likwidatora zgłoszonej wierzytelności przerywa bieg przedawnienia i terminu zawitego także w postępowaniu arbitrażowym, jeżeli zostało dokonane na piśmie.

Art. 82. § 1. Należności przypadające od spółdzielni będą zaspokajane w następującej kolejności:

- 1) koszty prowadzenia likwidacji,
- 2) należności ze stosunku pracy, odszkodowanie z tytułu uszkodzenia ciała, wywołania rozstroju zdrowia lub pozbawienia życia,
- 3) należności z tytułu podatków i opłat skarbowych oraz kredytów bankowych,
- 4) inne należności.

§ 2. O ile należności nie są jeszcze wymagalne lub są sporne, kwoty potrzebne na ich pokrycie powinny być składowane do depozytu sądowego.

§ 3. Z kwot pozostałych po spłaceniu wszystkich należności i po złożeniu do depozytu sądowego sum całkowicie zabezpieczających należności sporne lub niewymagalne dokonuje się stosunkowej wypłaty udziałów. Wypłaty tej nie można jednak dokonać przed upływem sześciu miesięcy od dnia ogłoszenia wzywającego wierzycieli.

§ 4. Wierzyciele, którzy zgłosili wierzytelności po upływie tego terminu, mogą ich dochodzić z nie rozdzielonego jeszcze majątku spółdzielni.

§ 5. Pozostały majątek spółdzielni zostaje przeznaczony na cele spółdzielcze lub inne cele społeczne, stosownie do uchwały ostatniego walnego zgromadzenia członków, zatwierdzonej przez właściwy centralny związek.

Art. 83. § 1. Po zakończeniu likwidacji likwidatorzy przedstawiają walnemu zgromadzeniu do zatwierdzenia bilans na dzień tego zakończenia.

§ 2. W przypadku gdy zwołanie walnego zgromadzenia napotyka poważne trudności, likwidatorzy przedstawiają bilans do zatwierdzenia właściwemu centralnemu związkowi.

§ 3. Po zatwierdzeniu bilansu na dzień zakończenia likwidacji likwidatorzy zgłaszają do rejestru wnioski o wykreślenie spółdzielni z rejestru oraz przekazują książki i dokumenty zlikwidowanej spółdzielni do przechowania. Wykreślenie powinno być przez sąd ogłoszone.

Art. 84. W przypadku zaspokojenia wszelkich należności przypadających od spółdzielni i złożenia do depozytu kwot na zabezpieczenie należności spornych lub niewymagalnych spółdzielnia może ulec wykreśleniu z rejestru przed zakończeniem prowadzonych przez nią lub przeciwko niej sporów sądowych i arbitrażowych. W takim przypadku w miejsce spółdzielni wchodzi jako strona właściwy centralny związek, który uzyskane w wyniku procesu sumy pieniężne obowiązany jest użyć zgodnie z postanowieniami uchwały walnego zgromadzenia spółdzielni.

Art. 85. § 1. Po wykreśleniu spółdzielni z rejestru likwidatorzy odpowiadają wobec wierzycieli spółdzielni za wyrządzone im szkody przez niedopełnienie swoich ustawowych obowiązków.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do członków ostatniego zarządu w przypadku wykreślenia spółdzielni z rejestru w trybie wskazanym w art. 73.

Art. 86. Przepisy o sposobie i czasie przechowywania książek i dokumentów zlikwidowanych spółdzielni wyda Minister Sprawiedliwości.

Dział X.

Upadłość spółdzielni.

Art. 87. § 1. Ogłoszenie upadłości spółdzielni następuje w razie jej niewypłacalności.

§ 2. Jeżeli według bilansu spółdzielni suma funduszu udziałowego, funduszu zasobowego i innych funduszy własnych, z wyjątkiem rezerwy na amortyzację, nie wystarcza na zaspokojenie wszystkich zobowiązań, zarząd powinien niezwłocznie zwołać walne zgromadzenie, na którego porządku obrad zamieszcza sprawę dalszego istnienia spółdzielni.

§ 3. Pomimo niewypłacalności spółdzielni walne zgromadzenie może podjąć uchwałę o dalszym istnieniu spółdzielni, jeżeli wskazuje środki umożliwiające wyjście jej ze stanu niewypłacalności. Uchwała taka wymaga zatwierdzenia przez właściwy centralny związek.

§ 4. W przypadku podjęcia przez walne zgromadzenie uchwały o postawieniu spółdzielni w stan upadłości lub nie-

zatwierdzenia przez centralny związek uchwały, o której mowa w § 3, zarząd spółdzielni obowiązany jest niezwłocznie zgłosić do sądu wniosek o ogłoszenie upadłości.

Art. 88. Likwidatorzy spółdzielni będącej w stanie likwidacji obowiązani są niezwłocznie po stwierdzeniu niewypłacalności spółdzielni złożyć do sądu wniosek o ogłoszenie upadłości lub podanie o otwarcie postępowania układowego.

Art. 89. § 1. Wniosek o ogłoszenie upadłości ma prawo zgłosić także właściwy centralny związek oraz osoby, którym to prawo przysługuje z mocy przepisów prawa upadłościowego.

§ 2. Sąd może na wniosek wierzyciela zarządzić postawienie spółdzielni w stan upadłości pomimo uchwały walnego zgromadzenia spółdzielni o dalszym jej istnieniu.

Art. 90. Jeżeli z bilansu sporządzonego przez zarząd lub przez likwidatorów okaże się, że majątek spółdzielni, która zaprzestała swojej działalności, nie wystarcza na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego, a wierzyciele nie wyrażą zgody na ich pokrycie, sąd na wniosek właściwego centralnego związku zarządzi wykreślenie spółdzielni z rejestru. W tym przypadku nie przeprowadza się postępowania upadłościowego, a o przeznaczeniu pozostałego majątku na cele spółdzielcze lub inne cele społeczne decyduje właściwy centralny związek.

Art. 91. Przepisy o organach spółdzielni stosuje się także podczas postępowania upadłościowego, jeżeli z przepisów prawa upadłościowego nie wynika inaczej.

Art. 92. Po ogłoszeniu upadłości członkowie spółdzielni powinni na żądanie syndyka upadłości niezwłocznie uiszczyć wpłaconą jeszcze część udziału.

Art. 93. Po ukończeniu upadłości syndyk upadłości zgłosi do sądu rejestrowego wniosek o wykreślenie spółdzielni z rejestru.

Art. 94. W sprawach nie unormowanych niniejszą ustawą do postępowania upadłościowego mają zastosowanie przepisy prawa upadłościowego.

TYTUŁ II.

Przepisy specjalne dla rolniczych spółdzielni produkcyjnych, spółdzielni pracy i spółdzielni budownictwa mieszkaniowego.

Dział I.

Rolnicze spółdzielnie produkcyjne.

Rozdział I.

Przedmiot działalności.

Art. 95. § 1. Przedmiotem gospodarczej działalności rolniczej spółdzielni produkcyjnej jest prowadzenie wspólnego gospodarstwa rolnego w oparciu o osobistą pracę członków.

§ 2. Obok swej działalności podstawowej rolnicza spółdzielnia produkcyjna może prowadzić zakłady przetwórcze i usługowe.

Rozdział II.

Członkostwo.

Art. 96. § 1. Prawo przyjmowania, wykreślenia i wykluczenia członków przysługuje walnemu zgromadzeniu.

§ 2. Do podjęcia uchwały o wykluczeniu członka niezbędna jest obecność co najmniej dwóch trzecich ogólnej liczby członków.

Rozdział III.

Wkłady gruntowe.

Art. 97. Statut rolniczej spółdzielni produkcyjnej powinien przewidywać, że członek posiadający grunty obowiązany jest wnieść je jako wkład do spółdzielni. Obowiązek ten może dotyczyć wszystkich posiadanych przez członków gruntów lub określonej ich części.

Art. 98. § 1. Statut może zastrzegać, że członkom przysługuje prawo zatrzymania części gruntów dla potrzeb ich gospodarstwa osobistego jako działek przyzagrodowych.

§ 2. W takim przypadku statut powinien określać wielkość działek i sposób ich wydzielania.

Art. 99. Grunty wniesione jako wkłady powinny być ocenione na zasadzie szacunku porównawczego (hektary przeliczeniowe) przy wzięciu za podstawę ich wartości użytkowej.

Art. 100. § 1. Jeżeli statut lub umowa z członkiem nie określa inaczej uprawnień spółdzielni, nabywa ona z chwilą przejęcia wniesionych przez członka gruntów prawo ich użytkowania.

§ 2. Do użytkowania przysługującego spółdzielni stosuje się odpowiednio przepisy prawa cywilnego o użytkowaniu.

§ 3. Statut może przyznać spółdzielni prawo zmieniania przeznaczenia użytkowanych gruntów i naruszania ich substancji lub jedno z tych uprawnień, jeśli wymaga tego należyte wykonanie jej zadań.

Art. 101. Budynek i inne urządzenia, wzniesione przez spółdzielnię na gruncie stanowiącym wkład do spółdzielni, stanowią jej własność. To samo dotyczy drzew i innych roślin zasadzonych lub zasianych przez spółdzielnię.

Art. 102. § 1. Członek, będący właścicielem gruntu stanowiącego jego wkład, może tym gruntem rozporządzać zarówno aktami między żyjącymi, jak i na wypadek śmierci; jednakże o zamierzonym przeniesieniu własności gruntu na osobę, nie będącą członkiem tej samej spółdzielni, powinien spółdzielnię uprzedzić co najmniej na trzy miesiące przed dokonaniem tej czynności.

§ 2. W razie odpłatnego przeniesienia własności wkładu gruntowego spółdzielni przysługuje prawo pierwokupu.

§ 3. Grunt przeniesiony na własność innego członka tej samej spółdzielni powiększa wkład nabywcy.

Art. 103. § 1. Statut może przewidywać, że użytkowanie przez spółdzielnię wkładów gruntowych będzie odpłatne. Jeżeli jednak wkład przekracza 15 ha, zastrzeżenie statutu o odpłatności użytkowania może dotyczyć tylko takiego obszaru.

§ 2. Jeżeli statut przewiduje odpłatne użytkowanie, powinien określać, czy zapłata będzie dokonywana w formie udziału w podziale dochodu, czy też w ustalonych z góry stawkach. W tym ostatnim przypadku statut powinien określać zasady ustalania stawek.

Art. 104. § 1. Członek może wycofać swój wkład gruntowy dopiero po ustaniu członkostwa.

§ 2. Członek wycofujący swój wkład może otrzymać ten sam grunt, który wniósł, jeśli potrzeby gospodarki zespołowej nie stoją temu na przeszkodzie. W przeciwnym przypadku otrzymuje inny grunt, z uwzględnieniem interesów obu stron.

§ 3. W przypadku gdy grunt został wniesiony przez posiadacza, a do chwili ustania członkostwa zasiedzenie nie nastąpiło, przedmiotem dalszego zasiedzenia staje się działka ziemna.

Art. 105. Następcy prawni członka, jak również nie będący członkami właściciele gruntów wniesionych do spółdzielni, korzystają — gdy chodzi o wycofanie gruntu — z tych samych uprawnień, jakie przysługują członkowi.

Rozdział IV.

Inne wkłady.

Art. 106. § 1. Statut rolniczej spółdzielni produkcyjnej może zobowiązywać członków do wniesienia innych wkładów poza wkładami gruntowymi.

§ 2. Przedmiotem wkładu mogą być w szczególności budynki i urządzenia gospodarcze, inwentarz żywy i martwy, pasze, materiał siewny, urządzenia i narzędzia potrzebne do prowadzenia zakładów przetwórczych i usługowych (wkłady inwentarzowe) oraz pieniądze.

Art. 107. Jeżeli statut przewiduje obowiązek wniesienia wkładów w naturze, członek nie posiadający wymaganych przez statut środków może wnieść odpowiedni wkład w gotówce.

Art. 108. Statut może określać rodzaj i ilość inwentarza żywego i martwego, który członkowie mogą utrzymywać w osobistym użytkowaniu.

Art. 109. § 1. Stosownie do postanowień statutu lub indywidualnego porozumienia z członkiem inwentarz żywy i martwy wniesiony jako wkład może przechodzić na własność spółdzielni za zapłatą odpowiedniej ceny, płatnej jednorazowo lub ratalnie (wkłady odpłatne), bądź też podlegać w przypadku ustania członkostwa zwrotowi (wkłady zwrotne) według zasad ustalonych w statucie.

§ 2. Inwentarz wniesiony przez członka jako wkład powinien być oszacowany według stanu i cen z dnia wniesienia.

§ 3. Zwrot w gotówce następuje według stanu wkładu inwentarzowego z daty wniesienia, a według wartości — z daty zwrotu.

Art. 110. Jeśli zwrotowi podlegają te same środki produkcji (wkłady inwentarzowe, budynki), które zostały wniesione tytułem wkładu, na środków tych służy spółdzielni prawo użytkowania, do którego stosuje się odpowiednio przepisy prawa cywilnego o użytkowaniu.

Art. 111. § 1. Użytkowanie przez spółdzielnię budynków, urządzeń gospodarczych, inwentarza żywego i martwego, wniesionych przez członka jako wkład zwrotny, może być odpłatne.

§ 2. Jeżeli statut przewiduje odpłatność użytkowania wkładów, powinien określać, czy zapłata będzie dokonywana w formie udziału w podziale dochodu, czy w ustalonych z góry stawkach. W tym ostatnim przypadku statut powinien określać zasady ustalania stawek.

§ 3. Przepisy niniejszego artykułu mają odpowiednie zastosowanie do wkładów pieniężnych.

Art. 112. § 1. Statut może ustanowić obowiązek członków wykonywania określonych prac dla spółdzielni przy pomocy posiadanego przez nich inwentarza lub inny sposób korzystania z inwentarza członków przez spółdzielnię, stosownie do potrzeb spółdzielni.

§ 2. Statut może także ustanowić na rzecz spółdzielni prawo pierwokupu środków produkcji, o których mowa w § 1.

Rozdział V.

Praca.

Art. 113. Zdolny do pracy członek spółdzielni produkcyjnej ma prawo i obowiązek pracować w spółdzielni w zakresie ustalonym przez statut lub uchwałę walnego zgromadzenia.

Art. 114. § 1. Przy pracach stanowiących zasadniczy przedmiot działalności gospodarczej, jak również w prowadzonych przez spółdzielnię zakładach przetwórczych i usługowych mogą być zatrudnieni oprócz członków także ich domownicy, inne zaś osoby jedynie dorywczo dla zapobieżenia stratom gospodarczym.

§ 2. Spółdzielnia może zatrudniać czasowo lub na stałe osoby nie będące członkami ani domownikami członków przy wykonywaniu prac wymagających szczególnych kwalifikacji, jakich członkowie nie posiadają.

§ 3. Za domownika członka uważa się każdego członka jego rodziny, inne zaś osoby tylko wówczas, jeżeli zamieszkują z nim wspólnie i prowadzą z nim wspólne gospodarstwo.

Art. 115. Domownik wynagradzany jest za pracę według zasad odnoszących się do członków, chyba że w umowie zastrzeżono inny sposób wynagradzania, którego zasady określi właściwy centralny związek.

Art. 116. Statut powinien określać zasady obliczania nakładu pracy członków i ich domowników w gospodarstwie zespołowym. W szczególności powinien wskazywać, czy miernikiem nakładu pracy będzie jednostka obrachunkowa (dniówka obrachunkowa), czy ustalone w pieniądzech stawki za wykonanie poszczególnych robót.

Art. 117. § 1. Członek trwale niezdolny do pracy na skutek starości, choroby lub nieszczęśliwego wypadku zachowuje wszystkie uprawnienia członkowskie przewidziane w statucie.

§ 2. W przypadku trwałej niezdolności do pracy na skutek starości, choroby lub nieszczęśliwego wypadku członek, który wniósł wkład do spółdzielni, może żądać wynagrodzenia za użytkowanie tego wkładu bez względu na to, czy statut przewiduje wynagrodzenie za użytkowanie wkładów. Wysokość wynagrodzenia ustala się zgodnie z miejscowymi zwyczajami, określającymi wysokość czynszu dzierżawnego lub czynszu najmu.

Rozdział VI.

Podział dochodu i gospodarka finansowa spółdzielni.

Art. 118. Jeżeli za podstawę obliczania wkładu pracy członków statut przyjmuje dniówkę obrachunkową (art. 116), walne zgromadzenie dokonuje obliczenia i podziału przychodów według zasad następujących:

- 1) odpowiednią część przychodów w naturze i w gotówce przeznacza się na zaspokojenie bieżących potrzeb gospodarstwa zespołowego, a w szczególności na materiał siewny, paszę dla inwentarza i na rezerwę tych środków na wypadek nieurodzaju lub klęski żywiołowej, na amortyzację budynków i innych środków trwałych oraz na uregulowanie zobowiązań spółdzielni wobec Państwa i innych wierzycieli; pozostała część przychodów stanowi dochód ogólny spółdzielni;
- 2) co najmniej 10% dochodu ogólnego przeznacza się na fundusz zasobowy i inne fundusze celowe;
- 3) pozostała część dochodu ogólnego stanowi dochód przeznaczony do podziału między członków i ich domowników pracujących w spółdzielni;
- 4) jeżeli statut spółdzielni tak stanowi, określona część dochodu, przeznaczonego do podziału między członków i domowników, dzielona będzie stosownie do wniesionych wkładów gruntowych oraz innych wkładów zwrotnych jako wynagrodzenie za ich użytkowanie; przeznaczona na ten cel część dochodu nie może przekraczać 20%, a uzyskane przez członków w ten sposób wynagrodzenie za użytkowanie ich wkładów przez spółdzielnię nie może przekraczać stawek ustalonych przez właściwy centralny związek;
- 5) pozostałą część dochodu, a w razie braku w statucie zastrzeżenia, o którym mowa w punkcie poprzednim, całość dochodu, przeznaczonego do podziału między członków i domowników, rozdziela się między nich, stosownie do wykonanej przez nich w roku obrachunkowym pracy bez własnych środków produkcji lub przy użyciu inwentarza stanowiącego ich własność;

Art. 119. § 1. Jeżeli statut przewiduje obliczanie nakładu pracy członków i domowników w stawkach pieniężnych, zarówno wynagrodzenie za pracę, jak i należności członków z tytułu wniesionych wkładów, stanowią — łącznie z innymi kosztami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa zespołowego — koszty produkcji.

§ 2. Wysokość stawek za wykonanie poszczególnych prac i sposób podziału nadwyżki bilansowej powinny być zgodne z zasadami ustalonymi przez właściwy centralny związek.

Rozdział VII.

Dochodzenie roszczeń ze stosunku członkostwa.

Art. 120. § 1. Roszczeń z tytułu udziału w podziale dochodu, należnego stosownie do wykonanej przez członka pracy, zarówno bez użycia jego własnych środków produkcji, jak i przy pomocy takich środków, można dochodzić w drodze sądowej bez wyczerpania postępowania wewnątrzspółdzielczego.

§ 2. Należności członków za pracę wykonywaną bez użycia własnych środków produkcji, jak i przy ich użyciu, korzystają z tej samej ochrony, jaką prawo zapewnia wynagrodzeniu pracownika.

Art. 121. Członek nie może dochodzić sądowo roszczeń z tytułu udziału w podziale dochodów spółdzielni po upływie roku od ustania członkostwa.

Dział II.

Spółdzielnie pracy.

Art. 122. Przedmiotem gospodarczej działalności spółdzielni pracy jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o pracę osobistą członków.

Art. 123. § 1. Spółdzielnia i członek spółdzielni mają obowiązek pozostawania ze sobą w stosunku pracy. Poza wyjątkami przewidzianymi w przepisach prawa, odmowa nawiązania stosunku pracy lub pozostawania w takim stosunku stanowi naruszenie istotnych praw i obowiązków, wynikających ze stosunku członkostwa.

§ 2. Okres między powstaniem stosunku członkostwa a rozpoczęciem pracy nie może przekraczać sześciu miesięcy.

§ 3. W przypadku nienawiązania stosunku pracy z winy spółdzielni członek może w ciągu roku od dnia powstania członkostwa dochodzić sądowo odszkodowania według zasad prawa cywilnego; niezależnie od tego w okresie trwania członkostwa służy mu roszczenie o natychmiastowe nawiązanie stosunku pracy.

Art. 124. § 1. Członek spółdzielni otrzymuje za pracę wynagrodzenie bieżące oraz udział w części nadwyżki bilansowej przeznaczonej do podziału między członków.

§ 2. Wynagrodzenie bieżące i udział w nadwyżce bilansowej korzystają z tej samej ochrony, jaką prawo zapewnia wynagrodzeniu pracowników.

§ 3. Zmiana rodzaju pracy i wynagrodzenia za nią wymaga wypowiedzenia, chyba że strony wyrażą zgodę na dokonanie zmiany bez wypowiedzenia. Okres wypowiedzenia równa się okresowi przewidzianemu dla wypowiedzenia pracy w przepisach dotyczących umowy o pracę osób zatrudnionych w przemyśle i handlu; okres ten nie może być jednak krótszy niż jeden miesiąc.

Art. 125. W przypadku gospodarczej konieczności walne zgromadzenie może — w celu zapewnienia pracy wszystkim członkom — skrócić równomiernie czas pracy z odpowiednim zmniejszeniem wynagrodzenia za nią bez wypowiedzenia. Taka uchwała walnego zgromadzenia powinna dotyczyć co najmniej jednego działu pracy lub wszystkich członków, wykonujących pracę tego samego rodzaju.

Art. 126. § 1. Z ustaniem członkostwa wygasa stosunek pracy.

§ 2. Rozwiązanie stosunku pracy w czasie trwania członkostwa jest niedopuszczalne, z wyjątkiem przypadków przewidzianych w art. 127 i 128.

Art. 127. § 1. Rozwiązanie stosunku pracy w czasie trwania członkostwa jest dopuszczalne w przypadku, gdy zmniejszenie stanu zatrudnienia uzasadnia gospodarca konieczność, stwierdzona uchwałą walnego zgromadzenia, albo jeżeli statut tak stanowi — uchwałą rady spółdzielni. Rozwiązanie stosunku pracy wymaga zachowania okresu wypowiedzenia ustalonego w przepisach o umowie o pracę w przemyśle i handlu. Okres ten nie może być jednak krótszy niż jeden miesiąc.

§ 2. Po ustaniu konieczności zmniejszenia stanu zatrudnienia spółdzielnia i członek spółdzielni obowiązani są nawiązać niezwłocznie stosunek pracy; jednakże członkowi znajdującemu się w innym stosunku pracy należy pozostawić czas na rozwiązanie go przez wypowiedzenie.

§ 3. W przypadku rozwiązania przez spółdzielnię stosunku pracy mimo braku gospodarczej konieczności lub nienawiązania go przez spółdzielnię po ustaniu tej konieczności, członkowi spółdzielni służy roszczenie o niezwłoczne nawiązanie stosunku pracy oraz o odszkodowanie w wysokości przeciętnej z ostatnich trzech miesięcy wynagrodzenia bieżącego i odpowiedniego udziału w części nadwyżki bilansowej za okres pozostawania bez pracy, nie dłuższy jednak niż sześć miesięcy. W przypadku gdy w tym okresie członek otrzymywał poza spółdzielnią wynagrodzenie z tytułu umowy o pracę, umowy zlecenia lub umowy o dzieło, odszkodowanie ulega zmniejszeniu o wynagrodzenie otrzymane z tych tytułów.

§ 4. W przypadkach przewidzianych w § 3 dla określenia odszkodowania stosuje się przepisy prawa pracy, jeżeli są one dla członka spółdzielni korzystniejsze.

§ 5. Roszczenia o odszkodowanie nie można dochodzić po upływie sześciu miesięcy od jego powstania. Termin dla dochodzenia roszczeń o wypłatę udziału w nadwyżce bilansowej biegnie od daty podjęcia przez walne zgromadzenie uchwały o podziale tej nadwyżki za dany rok.

Art. 128. § 1. W czasie trwania członkostwa spółdzielnia może rozwiązać stosunek pracy ze skutkiem natychmiastowym tylko z przyczyn uzasadniających według przepisów prawa pracy niezwłoczne rozwiązanie umowy o pracę bez winy pracownika.

§ 2. Członkowi, z którym bezpodstawnie rozwiązano niezwłocznie stosunek pracy w czasie trwania członkostwa, służy roszczenie o nawiązanie tego stosunku oraz o odszkodowanie według zasad określonych w art. 127 § 3—5.

§ 3. Przepis § 2 ma również zastosowanie do bezzasadnego wykluczenia członka spółdzielni, z tym jednak że wykluczony może dochodzić roszczeń o nawiązanie stosunku pracy i o odszkodowanie tylko wtedy, gdy dochodzi w trybie przewidzianym w art. 38 uchylenia uchwały walnego zgromadzenia o wykluczeniu go ze spółdzielni.

Art. 129. § 1. Okres między rozwiązaniem stosunku pracy, przewidzianym w art. 127 i 128—§ 1, a ponownym jego nawiązaniem, zalicza się przy wymiarze świadczeń, dla których nabycia wymagany jest określony czas trwania stosunku pracy.

§ 2. Jeżeli okres, o którym mowa w § 1, trwa dłużej niż jeden rok, spółdzielnia przysługuje prawo wykreślenia członka.

Art. 130. W sprawach nie unormowanych przepisami art. 122—129 i innymi przepisami dotyczącymi stosunku pracy członków spółdzielni pracy oraz postanowieniami statutu — mają odpowiednie zastosowanie przepisy dotyczące umowy o pracę osób zatrudnionych w przemyśle i handlu.

Art. 131. § 1. Statut spółdzielni może uzależnić przyjęcie na członka od odbycia okresu kandydackiego. W takim przypadku statut powinien wskazywać organ spółdzielni uprawniony do przyjmowania kandydatów i określać czas trwania okresu kandydackiego.

§ 2. W stosunku do kandydatów termin przewidziany w art. 14 § 3 biegnie od dnia zakończenia okresu kandydackiego.

§ 3. Do kandydatów na członków spółdzielni mają zastosowanie przepisy dotyczące osób zatrudnionych w przemyśle i handlu na podstawie umowy o pracę zawartej na czas określony, jednakże stosunek pracy między kandydatem a spółdzielnią może być rozwiązany wcześniej, z zachowaniem obowiązującego okresu wypowiedzenia, przewidzianego dla rozwiązania umowy zawartej na czas nieokreślony.

§ 4. Statut może przyznać kandydatom niektóre prawa i obowiązki członków.

Art. 132. § 1. Statut może przewidywać zatrudnienie wszystkich lub niektórych członków nie w ramach stosunku pracy, lecz na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło, w szczególności zaś na zasadach pracy chałupniczej, jeżeli jest to uzasadnione rodzajem działalności spółdzielni. Spółdzielnia ma obowiązek równomiernie rozdzielać prace między tych członków, z uwzględnieniem ich kwalifikacji. Członek nie może odmówić wykonania powierzonej mu pracy, chyba że zachodzą ważne przyczyny uzasadniające odmowę.

§ 2. Do wynagrodzenia członków spółdzielni, o których mowa w § 1, mają zastosowanie odpowiednio przepisy art. 124.

Art. 133. W sprawach dotyczących świadczenia pracy w spółdzielniach pracy stosuje się odpowiednio przepisy art. 29 i 30, jednakże roszczeń przewidzianych w art. 127 i 128 § 2 można dochodzić sądownie bez wyczerpania postępowania wewnątrzspółdzielczego.

Dział III.

Spółdzielnie budownictwa mieszkaniowego.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 134. § 1. Przedmiotem działalności spółdzielni budownictwa mieszkaniowego jest zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych członków oraz innych ich potrzeb gospodarczych i kulturalnych, wynikających z zamieszkiwania we wspólnym osiedlu lub w jednym budynku.

§ 2. Dla realizacji zadań wymienionych w § 1 statut spółdzielni budownictwa mieszkaniowego może przewidywać:

- 1) dostarczanie członkom dodatkowej powierzchni mieszkalnej przeznaczonej na wykonywanie zawodu,
- 2) budowę lokali użytkowych w celu dostarczenia ich osobom prawnym będącym członkami lub w celu wynajmowania ich innym osobom.

Art. 135. § 1. Do spółdzielni budownictwa mieszkaniowego należą:

- 1) spółdzielnie mieszkaniowe,
- 2) spółdzielnie budowlano-mieszkaniowe,
- 3) spółdzielcze zrzeczenia budowy domów jednorodzinnych.

§ 2. Budynki należące do spółdzielni mieszkaniowej (lokatorskiej) stanowią jej własność, członkom zaś przysługuje prawo używania przydzielonych im lokali mieszkalnych o powierzchni odpowiadającej ich stanowi rodzinemu, wysokości wniesionych wkładów mieszkaniowych oraz innym kryteriom określonym w statucie (spółdzielcze prawo do lokalu).

§ 3. Budynki należące do spółdzielni budowlano-mieszkaniowej stanowią jej własność, członkom zaś przysługuje

prawo używania przydzielonych im określonych lokali mieszkalnych o powierzchni odpowiadającej wysokości wniesionych wkładów budowlanych i innym kryteriom określonym w statucie oraz inne uprawnienia do tych lokali, przewidziane w niniejszej ustawie (spółdzielcze prawo do lokalu).

§ 4. Domy wznoszone przez spółdzielcze zrzeczenia domów jednorodzinnych stanowią własność zrzeczenia do chwili przeniesienia tej własności na poszczególnych członków, co następuje po zakończeniu budowy.

§ 5. Oprócz spółdzielni przewidzianych w paragrafach poprzedzających mogą być zakładane inne spółdzielnie budownictwa mieszkaniowego, według zasad ustalonych przez właściwy centralny związek.

Art. 136. § 1. Osoba fizyczna może być członkiem tylko jednej spółdzielni budownictwa mieszkaniowego i może mieć prawo tylko do jednego lokalu mieszkalnego.

§ 2. Osobie prawnej będącej członkiem spółdzielni budownictwa mieszkaniowego nie może przysługiwać spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego.

Art. 137. W przypadkach ustalonych przez właściwy centralny związek członkiem spółdzielni budownictwa mieszkaniowego może być również osoba małoletnia oraz osoba o ograniczonej zdolności do czynności prawnych. Osoba taka bierze udział w walnym zgromadzeniu przez swojego przedstawiciela ustawowego lub kuratora.

Art. 138. Spółdzielcze prawo do lokalu może należeć tylko do jednej osoby, chyba że stanowi ono przedmiot wspólnego majątku małżonków (wspólność ustawowa). Jednakże i w tym przypadku członkostwo w spółdzielni, z którym związane jest to prawo, może należeć tylko do jednego z małżonków; małżonek ten reprezentuje wobec spółdzielni prawa obojga małżonków.

Art. 139. Członkowie spółdzielni budownictwa mieszkaniowego zobowiązani są uczestniczyć zgodnie z zasadami gospodarki finansowej spółdzielni (art. 58 § 2) w spłacie kredytu zaciągniętego na budowę i w innych jej zobowiązaniach oraz pokrywać koszty eksploatacji i remontów nieruchomości spółdzielczej.

Art. 140. Z chwilą sprzedaży w drodze egzekucji lub w toku postępowania upadłościowego nieruchomości spółdzielczej, w której znajdują się lokale przydzielone członkom, spółdzielcze prawa do lokali wygasają, a roszczenia członków o zwrot wkładów podlegają zaspokojeniu w ostatniej kolejności po zaspokojeniu wszystkich innych długów spółdzielni.

Art. 141. Wygaśnięcie spółdzielczego prawa do lokalu w razie wystąpienia członka ze spółdzielni, jego wykluczenia lub wykreślenia stanowi podstawę eksmisji byłego członka lub osób, które prawa swe od niego wywodzą, bez obowiązku dostarczenia lokalu zastępczego przez spółdzielnię.

Art. 142. Przepis art. 26 § 1 nie ma zastosowania do wkładów mieszkaniowych i budowlanych.

Art. 143. W sprawach nie uregulowanych niniejszą ustawą prawa i obowiązki członka, a zwłaszcza szczegółowe zasady dotyczące obowiązku wniesienia wkładu mieszkaniowego lub budowlanego i jego wysokości oraz prawa do lokalu i przydziału tego lokalu, określają postanowienia statutu.

Rozdział II.

Spółdzielnie mieszkaniowe.

Art. 144. § 1. Spółdzielcze prawo do lokalu, przysługujące członkowi należącemu do spółdzielni mieszkaniowej, jest prawem niezbywalnym i nie podlega egzekucji.

§ 2. Prawo to wygasa w razie ustania członkostwa z jakichkolwiek przyczyn. Jednakże statut powinien przewidywać okres, w czasie którego byłby członek oraz inne osoby zajmujące w chwili ustania członkostwa jego lokal jako

członkowie rodziny lub na podstawie innego ważnego tytułu upoważnione są do zajmowania tego lokalu.

§ 3. Obowiązki przewidziane w art. 139 członek spółdzielni mieszkaniowej wykonuje przez wniesienie wkładu mieszkaniowego w wysokości odpowiadającej części kosztów budowy przypadających na jego lokal oraz przez opłacanie czynszu.

§ 4. W razie wygaśnięcia spółdzielczego prawa do lokalu spółdzielnia zwraca wkład mieszkaniowy byłemu członkowi lub jego spadkobiercom według zasad ustalonych w statucie. Roszczenie o zwrot wkładu jest zbywalne i podlega egzekucji.

Art. 145. W razie ustania członkostwa z jakichkolwiek przyczyn pierwszeństwo przyjęcia do spółdzielni i uzyskania spółdzielczego prawa do lokalu po byłym członku przysługuje jego małżonkowi, dzieciom i innym osobom bliskim, o ile zamieszkiwali z nim razem, a gdy chodzi o małżonka — także wówczas, gdy prawo do lokalu stanowiło przedmiot wspólności ustawowej. Jeżeli zgłasza się kilku uprawnionych, wybór należy do spółdzielni.

Art. 146. § 1. W przypadku przejścia w stan likwidacji spółdzielnia, obowiązana jest przekazać swoją nieruchomość wskazanej przez właściwy centralny związek organizacji społecznej lub radzie narodowej, która wraz z nieruchomością przejmuje wszelkie prawa i obowiązki majątkowe spółdzielni.

§ 2. Z chwilą przekazania spółdzielnia ulega wykreśleniu bez przeprowadzania likwidacji, a spółdzielcze prawa do lokali byłych członków przekształcają się w stosunek najmu.

§ 3. Organizacja społeczna lub rada narodowa, która przejęła nieruchomość zlikwidowanej spółdzielni, może jednak pobierać od najemców lokali znajdujących się w przejętej nieruchomości dodatkowe opłaty przez okres spłaty kredytu i innych zobowiązań długoterminowych, zaciągniętych przez zlikwidowaną spółdzielnię na sfinansowanie budowy nieruchomości, w wysokości niezbędnej dla spłaty tego kredytu i zobowiązań. Opłaty te są pobierane według zasad i w trybie przewidzianym dla opłat czynszowych.

§ 4. Wkład mieszkaniowy członków zlikwidowanej spółdzielni, pozostały po pokryciu zobowiązań spółdzielni, zalicza się na poczet opłat przewidzianych w § 3 lub przekazuje się na rachunek kaucji mieszkaniowej zainteresowanego.

§ 5. Przepisy powyższe nie dotyczą spółdzielni, która nie zakończyła budowy. Likwidacja takiej spółdzielni odbywa się według zasad przewidzianych w art. 72—86.

Rozdział III.

Spółdzielnie budowlano-mieszkaniowe.

Art. 147. § 1. Prawa majątkowe członków należących do spółdzielni budowlano-mieszkaniowej, a w szczególności spółdzielcze prawo do lokalu, przechodzą na spadkobierców, są prawami zbywalnymi i podlegają egzekucji. Jednakże spółdzielcze prawo do lokalu może przejść tylko na osobę, która uzyskała członkostwo w spółdzielni.

§ 2. Z chwilą przydziału na rzecz członka określonego lokalu spółdzielcze prawo do lokalu staje się ograniczonym prawem rzeczowym na nieruchomości spółdzielczej. Przydzielenie przez spółdzielnię lokalu powinno nastąpić na piśmie.

§ 3. Zbycie spółdzielczego prawa do lokalu obejmuje także wkład budowlany. Dopóki spółdzielcze prawo do lokalu nie wygaśnie, zbycie samego wkładu jest niedopuszczalne.

§ 4. Zbycie praw do części lokalu jest nieważne.

§ 5. Przeniesienie spółdzielczego prawa do lokalu oraz najem całości lub części lokalu nie są dopuszczalne przed zamieszkaniem członka w przydzielonym mu lokalu.

Art. 148. § 1. Członek spółdzielni budowlano-mieszkaniowej uczestniczy w kosztach budowy domu spółdzielni (art. 139) w ten sposób, że wnosi do niej wkład budowlany w wysokości odpowiadającej całości kosztów budowy na niego przypadających.

§ 2. Członkowi spółdzielni przysługuje roszczenie o przydział lokalu z chwilą, gdy wypełnił swoje zobowiązania z tytułu wkładu, a zajęcie lokalu jest możliwe ze względu na stan robót budowlanych. Statut może uzależnić przydział lokalu od innych okoliczności.

§ 3. Zmiana lokalu na inny może nastąpić tylko za zgodą członka. Jednakże, jeżeli konieczność zmiany wynika ze wspólnych potrzeb członków, może ona nastąpić na podstawie uchwały walnego zgromadzenia pod warunkiem przydzielenia członkowi lokalu zastępczego, odpowiadającego jego dotychczasowym prawom.

Art. 149. W razie wystąpienia członka ze spółdzielni, jego wykluczenia lub wykreślenia spółdzielcze prawo do lokalu wygasa, chyba że członek w terminie sześciu miesięcy, licząc od daty ustania członkostwa, wskaże osobę, która przejmie jego prawa i przed upływem tego terminu zgłosi wniosek o przyjęcie w poczet członków. W tym ostatnim przypadku spółdzielcze prawo do lokalu wygasa z chwilą, gdy odmowa przyjęcia tej osoby do spółdzielni stanie się ostateczną, a od daty ustania członkostwa upłynęło sześć miesięcy.

Art. 150. § 1. Prawo spadkobiercy członka do lokalu wygasa, jeśli nie zgłosi on w terminie jednego roku, licząc od daty śmierci spadkodawcy, wniosku o przyjęcie go w poczet członków spółdzielni albo jeśli odmowna decyzja co do przyjęcia zgłaszającego się spadkobiercy jest ostateczna. Jeżeli spadkobierców jest kilku, dla zachowania spółdzielczego prawa do lokalu konieczne jest dokonanie w powyższym terminie działań i zgłoszenie wniosku przez tego spadkobiercę, któremu w wyniku działań spółdzielcze prawo do lokalu przypadło. W razie wszczęcia w tym terminie postępowania sądowego o dział spadku zgłoszenie wniosku do spółdzielni dla zachowania spółdzielczego prawa do lokalu nie jest konieczne.

§ 2. Przepisy niniejszego artykułu stosuje się odpowiednio do przypadków, gdy spółdzielcze prawo do lokalu przypadło kilku osobom w drodze zapisu oraz w razie ustania wspólności ustawowej, w skład której wchodziło to prawo.

Art. 151. § 1. W razie wygaśnięcia spółdzielczego prawa do lokalu spółdzielnia obowiązana jest uiszczyć uprawnionemu równowartość tego prawa według zasad ustalonych w statucie po potrąceniu należnej od niego spłaty z tytułu pożyczki budowlanej.

§ 2. W przypadku ustania członkostwa przed zamieszkaniem w przydzielonym lokalu byłemu członkowi spółdzielni lub jego spadkobiercom przysługuje zwrot sum wpłaconych na wkład budowlany.

Art. 152. Egzekucja ze spółdzielczego prawa do lokalu odbywa się według przepisów o egzekucji z nieruchomości, z tym że przysądzenie prawa do lokalu na rzecz licytanta nie może nastąpić, jeżeli nie został on przyjęty w poczet członków spółdzielni. W takim przypadku licytantowi przysługuje prawo odstąpienia od udziału w licytacji i wycofania złożonej rekojmi.

Art. 153. Z chwilą zakończenia likwidacji spółdzielni spółdzielcze prawo do lokalu przekształca się w prawo odrębnej własności, jeżeli dotyczy domu jednorodzinnego lub lokalu w małym domu mieszkalnym; w innych przypadkach prawo to wygasa.

Art. 154. Osobom, które są najemcami lokali użytkowych spółdzielni, nie przysługuje prawo podnajmu tych lokali w całości lub w części.

Rozdział IV.

Spółdzielcze zrzeczenia budowy domów jednorodzinnych.

Art. 155. § 1. Spółdzielcze zrzeczenie budowy domów jednorodzinnych zawiera się na okres realizacji budowy domów i dokonania ostatecznych rozliczeń.

§ 2. Statut zrzeczenia może przewidywać jego działalność także po zakończeniu okresu budowy, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami gospodarczymi i bytowymi członków.

Art. 156. Przepis art. 148 § 1 o obowiązku wniesienia wkładu budowlanego i jego wysokości stosuje się odpowiednio do członków zrzeczenia budowy domów jednorodzinnych.

Art. 157. Po przeprowadzeniu rozliczenia z członkami i przejęciu przez nich przypadających na nich zobowiązań spółdzielni spółdzielcze zrzeczenie budowy domów jednorodzinnych przenosi na poszczególnych członków własność domów wraz z działkami zajętymi pod ich budowę; jeżeli działki nie stanowią własności zrzeczenia, zrzeczenie przenosi na członków takie prawa do tych działek, jakie mu przysługują.

CZĘŚĆ II.

Związki Spółdzielni i Naczelna Rada Spółdzielcza.

Tytuł I.

Związki spółdzielcze.

Art. 158. § 1. W celu zapewnienia sobie wszechstronnej pomocy w wykonywaniu zadań statutowych oraz koordynowania swojej działalności, spółdzielnie określonego typu lub typów zrzeszają się w centralne związki, a nadto w zależności od swoich potrzeb — w inne związki.

§ 2. Członkami związku mogą być również inne związki, zrzeszające spółdzielnie tego samego typu lub typów.

§ 3. Centralnymi związkami są ogólnokrajowe związki zrzeszające organizacje spółdzielcze (spółdzielnie i ich związki) określonego w statucie centralnego związku typu lub typów bez względu na teren ich działania.

Art. 159. W statucie związku należy określić typ lub typy mogących zrzeszać się w nim organizacji spółdzielczych oraz teren jego działania. Statut powinien również zawierać nazwę i siedzibę związku, jego cel i dane wymienione w art. 3 pkt 4—6 niniejszej ustawy oraz określać zasady dotyczące zwalczania zjazdu delegatów, powoływania delegatów na ten zjazd, a także wybierania i odwoływania innych organów związku. Statut może ponadto zawierać inne postanowienia.

Art. 160. § 1. Związek może być utworzony z inicjatywy organizacji spółdzielczych na podstawie uchwały zebrania założycielskiego ich delegatów.

§ 2. Zebranie założycielskie uchwała statut związku oraz dokonuje wyboru tych organów związku, do których wyboru powołany jest według statutu zjazd delegatów.

Art. 161. Związek nabywa osobowość prawną z chwilą wpisania go do rejestru, przy odpowiednim zastosowaniu przepisów art. 4 § 3, art. 5 i 6.

Art. 162. Centralny związek:

- 1) reprezentuje interesy zrzeszonych w nim organizacji spółdzielczych wobec organów władzy i administracji państwowej,
- 2) ustala zasady zrzeszania się organizacji spółdzielczych w związki,
- 3) ustala zasady, którym powinny odpowiadać postanowienia statutów zrzeszonych organizacji spółdzielczych,

- 4) przeprowadza lustracje działalności zrzeszonych organizacji spółdzielczych,
- 5) nadaje lustratorom uprawnienia do wykonywania czynności lustracyjnych,
- 6) prowadzi działalność instrukcyjną, udziela pomocy zrzeszonym organizacjom spółdzielczym w realizacji ich zadań statutowych,
- 7) czuwa nad przestrzeganiem przez zrzeszone organizacje spółdzielcze praworządności oraz demokracji wewnątrzspółdzielczej,
- 8) na podstawie odrębnych przepisów i po uzgodnieniu z prezydiami właściwych rad narodowych określa wytyczne do opracowania planów gospodarczo-finansowych spółdzielni, jak również zapewnia realizację narodowych planów gospodarczych w zakresie dotyczącym zrzeszonych spółdzielni,
- 9) opracowuje i opiniuje projekty aktów prawodawczych, odnoszących się do zrzeszonych organizacji spółdzielczych,
- 10) doskonali, inicjuje i propaguje spółdzielcze formy i metody gospodarowania,
- 11) wykonuje inne zadania przewidziane w niniejszej ustawie, przepisach szczególnych, uchwałach Rady Ministrów i statucie.

Art. 163. § 1. Centralny związek może na czas ograniczony lub do odwołania przekazywać swoje uprawnienia lustracyjne zrzeszonym w nim związkom.

§ 2. Związkowi, któremu zostały przekazane uprawnienia lustracyjne, centralny związek może ponadto przekazać inne przysługujące mu z mocy przepisów niniejszej ustawy uprawnienia, z wyjątkiem przewidzianych w art. 39 i 72 § 1 pkt 4.

Art. 164. Naczelna Rada może w szczególnie uzasadnionych przypadkach nadać związkowym organizacjom społeczno-gospodarczym na ich wniosek wynikające z niniejszej ustawy uprawnienia centralnych związków w stosunku do spółdzielni będących ich członkami. W stosunku do takich organizacji Naczelna Rada posiada w zakresie spraw spółdzielni takie same prawa i obowiązki, jakie jej przysługują w stosunku do centralnych związków.

Art. 165. § 1. Związek może prowadzić działalność gospodarczą w celu ułatwiania zrzeszonym w nim organizacjom spółdzielczym wykonywania ich zadań. W zakresie tej działalności stosuje się do związku odpowiednie przepisy dotyczące spółdzielni.

§ 2. Związek może prowadzić ośrodki szkoleniowe, szkoły zawodowe oraz urządzenia socjalne i kulturalno-oświatowe w celu zaspokojenia potrzeb członków i pracowników zrzeszonych w nim organizacji spółdzielczych, a także potrzeb swoich pracowników.

Art. 166. Związki mogą ustalać obowiązek zrzeszonych w nich organizacji spółdzielczych do uiszczania składek przeznaczonych na pokrycie swoich wydatków oraz określać wysokość tych składek.

Art. 167. § 1. Organami związku są:

- 1) zjazd delegatów,
- 2) rada,
- 3) zarząd.

§ 2. Statut może przewidywać powoływanie innych organów poza wymienionymi w § 1.

Art. 168. Zjazd delegatów składa się z przedstawicieli organizacji spółdzielczych zrzeszonych w związku. Obowiązujące zasady dla ustalenia ilości delegatów reprezentujących poszczególne organizacje należące do związku ustala jego statut.

Art. 169. Zjazd delegatów jest najwyższym organem związku. Może on podejmować uchwały we wszystkich sprawach tego związku.

Art. 170. § 1. Do wyłącznej właściwości zjazdu delegatów należy:

- 1) wybór i odwoływanie członków rady oraz komisji rewizyjnej, jeśli jest ona odrębnym organem statutowym,
- 2) rozpatrywanie sprawozdań z działalności związku i podejmowanie uchwał co do wniosków rady, komisji rewizyjnej, zarządu oraz członków związku w tych sprawach,
- 3) rozpatrywanie odwołań od uchwał rady,
- 4) podejmowanie uchwał w sprawie połączenia związku i jego likwidacji,
- 5) uchwalanie statutu i jego zmian,
- 6) ustalanie wysokości świadczeń organizacji spółdzielczych na rzecz związku.

§ 2. Statut może zastrzec do wyłącznej właściwości zjazdu delegatów podejmowanie uchwał również w innych sprawach.

§ 3. Statut centralnego związku może przekazać radzie wykonywanie w okresach między zjazdami uprawnień wymienionych w § 1 pkt 6.

Art. 171. Zjazd jest zwoływany przez zarząd związku przynajmniej raz na cztery lata w centralnym związku i przynajmniej raz na dwa lata w innym związku, w terminie przez statut oznaczonym. Ponadto zjazd może być zwołany przez zarząd w każdym czasie z ważnych powodów. Zjazd powinien być zwołany przez zarząd na żądanie rady, komisji rewizyjnej, jeżeli jest ona odrębnym organem statutowym, lub 1/10 ogółu członków związku bądź na żądanie Naczelnej Rady albo właściwego centralnego związku.

Art. 172. § 1. Do zakresu działania rady związku należy:

- 1) podejmowanie uchwał w zakresie oceny polustracyjnej działalności związku, dokonanej przez centralny związek,
- 2) zatwierdzanie planu działalności, sprawozdania rocznego i budżetu,
- 3) dokonywanie podziału nadwyżki bilansowej i oznaczanie sposobu pokrycia strat,
- 4) podejmowanie uchwał w sprawie zbycia lub nabycia zakładu, a także zbycia nieruchomości.

Do zakresu działania rady ma ponadto zastosowanie odpowiednio przepis art. 41 § 1.

§ 2. Statut związku może zastrzec wszystkie lub niektóre z wymienionych w § 1 uprawnień do wyłącznej właściwości zjazdu delegatów.

Art. 173. Do rady związku mogą być wybrani członkowie zrzeszonych w nim organizacji spółdzielczych lub przedstawiciele osób prawnych, będących członkami tych organizacji, jak również inni działacze spółdzielczy.

Art. 174. Zarząd jest wybierany i odwoływany przez radę związku, jeżeli statut nie zastrzega tego uprawnienia dla zjazdu delegatów.

Art. 175. § 1. Uchwały organów związku obowiązują wszystkie zrzeszone organizacje spółdzielcze, których dana uchwała dotyczy.

§ 2. Uchwały, o których mowa w § 1, powinny być podane do wiadomości organizacjom spółdzielczym, których dotyczą, i zrzeszającym je związkom w sposób wskazany w statucie związku.

Art. 176. § 1. Od uchwał zarządu przysługuje organizacjom spółdzielczym, których uchwały te dotyczą, odwołanie do rady związku. Od uchwał rady przysługuje odwołanie do zjazdu delegatów.

§ 2. W każdym przypadku odwołanie przysługuje tylko do jednej instancji.

§ 3. Podstawą odwołania może być naruszenie przez uchwałę przepisów prawa, statutu, uchwał właściwych związków lub Naczelnej Rady.

§ 4. Odwołanie może być wniesione najpóźniej w terminie czterech tygodni od podania uchwały do wiadomości odwołującego się.

Art. 177. Do wnoszenia odwołania od uchwał zarządu lub rady uprawnione są także związki zrzeszające organizacje spółdzielcze, których dana uchwała dotyczy.

Art. 178. § 1. W sprawach nie unormowanych w niniejszym tytule mają odpowiednio zastosowanie przepisy tytułu I części I niniejszej ustawy z wyjątkiem art. 38, a w stosunku do centralnych związków także z wyjątkiem art. 43, art. 45 § 4 i art. 61—64.

§ 2. Przewidziane w art. 4 § 3 i art. 53 § 2 niniejszej ustawy uprawnienia centralnych związków przysługują w stosunku do tych związków Naczelnej Radzie.

Tytuł II.

Naczelna Rada Spółdzielcza.

Art. 179. § 1. Tworzy się Naczelną Radę Spółdzielczą.
§ 2. Naczelna Rada posiada osobowość prawną.

Art. 180. § 1. Zadaniem Naczelnej Rady jest czuwanie nad wszechstronnym i prawidłowym rozwojem ruchu spółdzielczego w Polsce.

§ 2. Naczelna Rada w szczególności:

- 1) reprezentuje ruch spółdzielczy w kraju i za granicą,
- 2) inicjuje i koordynuje współpracę i wzajemną pomoc między organizacjami spółdzielczymi różnych rodzajów,
- 3) inicjuje i koordynuje działalność organizacji spółdzielczych w zakresie współpracy z ruchem spółdzielczym za granicą,
- 4) określa ogólne kierunki dla działalności społeczno-wychowawczej organizacji spółdzielczych,
- 5) czuwa nad przestrzeganiem przez organizacje spółdzielcze praworządności i zasad demokracji wewnątrzspółdzielczej,
- 6) opracowuje i opiniuje projekty aktów prawodawczych dotyczących całego ruchu spółdzielczego lub spraw mających dla niego istotne znaczenie,
- 7) opracowuje i przedstawia Radzie Ministrów projekty zasad gospodarki finansowej organizacji spółdzielczych,
- 8) prowadzi działalność naukowo-badawczą i wydawniczą w zakresie wspólnych potrzeb ruchu spółdzielczego oraz współpracuje z instytucjami naukowymi,
- 9) ustala zasady zrzeszania się organizacji spółdzielczych w centralne związki,
- 10) na wniosek centralnego związku odbiera uprawnienia do wykonywania czynności lustracyjnych,
- 11) wykonuje inne zadania przewidziane w niniejszej ustawie, przepisach szczególnych i statucie.

Art. 181. § 1. Organami Naczelnej Rady są:

- 1) Ogólne Zebranie Naczelnej Rady,
 - 2) Prezydium Naczelnej Rady.
- § 2. Ogólne Zebranie składa się z delegatów:
- 1) centralnych związków,
 - 2) organizacji społecznych i naukowych, określonych w statucie.

§ 3. Liczbę delegatów organizacji wskazanych w § 2 oraz zasady ich powoływania i odwoływania określa statut Naczelnej Rady.

§ 4. Ogólne Zebranie Naczelnej Rady dokonuje wyboru Prezydium Rady. Sposób wyboru i odwoływania członków Prezydium oraz ich liczbę określa statut.

Art. 182. Ogólne Zebranie Naczelnej Rady może podejmować uchwały we wszystkich sprawach, wymienionych w art. 180.

Art. 183. § 1. Prezydium Naczelnej Rady jest jej organem wykonawczym, kierującym bezpośrednio działalnością Naczelnej Rady i reprezentującym ją na zewnątrz.

§ 2. Zakres działania Prezydium ustali statut Naczelnej Rady.

Art. 184. Uchwały organów Naczelnej Rady obowiązują wszystkie organizacje spółdzielcze, których dotyczy uchwała. Uchwały te powinny być podawane do wiadomości organizacji spółdzielczym, których dotyczą, w sposób wskazany w statucie Naczelnej Rady.

Art. 185. Wydatki Naczelnej Rady pokrywane są ze świadczeń organizacji spółdzielczych reprezentowanych w Naczelnej Radzie. Zasady dotyczące określania wysokości tych świadczeń oraz terminów ich płatności ustala Ogólne Zebranie Naczelnej Rady. Projekt budżetu Naczelnej Rady opracowuje jej Prezydium, a zatwierdza Ogólne Zebranie.

Art. 186. § 1. Szczegółowe zasady dotyczące działania Naczelnej Rady ustala jej statut.

§ 2. Ogólne Zebranie Naczelnej Rady uchwala statut oraz jego zmiany i przedkłada do zatwierdzenia Radzie Ministrów.

CZĘŚĆ III.

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 187. § 1. Organizacje spółdzielcze, istniejące w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, dokonują zmian swoich statutów stosownie do jej wymagań i w trybie przez nią przewidzianym. Zgłoszenia do rejestru sądowego tych zmian spółdzielnie dokonują najpóźniej do dnia 1 lipca 1962 r., a centrale i inne związki spółdzielni najpóźniej do dnia 31 grudnia 1961 r. W przypadku niemożności odbycia zjazdów delegatów przed tym terminem uchwały w przedmiocie zmian statutów podejmą rady nadzorcze tych związków.

§ 2. Do czasu zarejestrowania nowych statutów postanowienia statutów dotychczasowych pozostają w mocy.

Art. 188. § 1. Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy dotychczasowe centrale spółdzielni: Centrala Rolnicza Spółdzielni „Samopomoc Chłopska”, Centrala Spółdzielni Ogrodniczych, Centralny Związek Spółdzielczości Pracy, Krajowa Rada Spółdzielczości Produkcyjnej, „Społem” Związek Spółdzielni Spożywców, Związek Spółdzielni Mieszkaniowych i Budowlanych, Związek Spółdzielni Mleczarskich i Związek Spółdzielni Pożyczkowo-Oszczędnościowych — uzyskują przewidziane tą ustawą uprawnienia centralnych związków.

§ 2. Przewidziane w dotychczasowych przepisach szczególnych prawa i obowiązki central i Centralnego Związku Spółdzielczego przechodzą odpowiednio na właściwe centralne związki.

Art. 189. § 1. Dotychczasowa Naczelna Rada Spółdzielcza Centralnego Związku Spółdzielczego ustali zasady wyboru delegatów wymienionych w art. 188 organizacji spółdzielczych na pierwsze ogólne zebranie Naczelnej Rady Spółdzielczej w rozumieniu niniejszej ustawy i zwoła je najpóźniej w ciągu trzech miesięcy od dnia wejścia jej w życie w celu uchwalenia statutu i wyboru Prezydium Naczelnej Rady.

§ 2. Do czasu rozpoczęcia działalności przez Naczelną Radę prawa jej i obowiązki będzie wykonywać dotychczasowy Centralny Związek Spółdzielczy.

§ 3. Naczelna Rada rozpocznie swoją działalność z chwilą zatwierdzenia statutu przez Radę Ministrów. Z tą chwilą Centralny Związek Spółdzielczy ulegnie rozwiązaniu bez przeprowadzania likwidacji, a wszelkie jego prawa i obowiązki majątkowe przechodzą z mocy prawa na Naczelną Radę.

Art. 190. Tracą moc wszystkie dotychczasowe przepisy w przedmiotach unormowanych w niniejszej ustawie; w szczególności tracą moc:

- 1) ustawa z dnia 29 października 1920 r. o spółdzielniach (Dz. U. z 1950 r. Nr 25, poz. 232),
- 2) ustawa z dnia 21 maja 1948 r. o Centralnym Związku Spółdzielczym i centralach spółdzielni (Dz. U. z 1948 r. Nr 30, poz. 199 i z 1949 r. Nr 65, poz. 524),
- 3) ustawa z dnia 21 maja 1948 r. o centralach spółdzielczo-państwowych (Dz. U. Nr 30, poz. 200).

Art. 191. Ustawa wchodzi w życie po upływie trzech miesięcy od dnia ogłoszenia.

Przewodniczący Rady Państwa: A. Zawadzki

Sekretarz Rady Państwa: J. Horodecki